

Editorial

• Projev předsedy ČGS na valném shromáždění dne 21. 11. 2006

Vážené kolegyně, vážení kolegové!

Tříleté funkční období výboru zvoleného na předchozí řádné valné hromadě 11. 11. 2003 skončilo a na nové valné hromadě proběhly volby nového výboru. Dovolte mi v krátkosti zrekapitulovat naši činnost v předchozím období.

Předchozí výbor pracoval v tomto složení:

Hospodářem a předsedou velmi dobře fungující příbramské pobočky byl dr. Jiří Litochleb.

Tajemníkem, iniciátorem spousty dobrých nápadů a pro mě více než váženým a fundovaným konzultantem ve spoustě otázek byl prof. Ferry Fediuk.

Revizory byli doc. Emil Jelínek a dr. Pavel Röhlich, kterému vděčím za množství nápadů, spoluuspořádání dvou skvělých exkurzí, mnoho moudrých rad a doporučení i osobně za krásné chvíle strávené v terénu.

Kontakt s redakční radou Journalu kromě mé maličkosti zajišťoval doc. Oldřich Fatka. Kromě toho mi byl rádcem v mnoha nelehkých klíčových rozhodnutích a pomáhal nám i s přednáškami a exkurzemi (sám také jednu spolupořádal).

Zapisovatelkou a kontaktní osobou pro činnost regionálních poboček a oborových skupin byla dr. Lenka Lisá.

Mediální politiku měl na starosti dr. ing. Vladimír Satran, který kromě toho obětavě zajišťoval azyl výboru v Café Barrande.

Obrovské množství nevděčné a únavné práce při tvorbě „Informátora“ – později „Zpravodaje“ a při zajišťování exkurzní činnosti odvedl dr. Zdeněk Táborský. Toho jeden kolega, kterého z útloucnosti nechci jmenovat, nazval největším „SPAMerem“ mezi českými geology – za skutečně neuvěřitelný objem mimořádně cenných informací, které takřka každodenně rozesílá o konání seminářů, přednášek, mítinků a exkurzí, ať už centrálně zajišťovaných výborem či pobočkami, ale třeba i nezávisle jinými institucemi. Ale naprosto vážně, bez jeho práce by Společnost snad ani nemohla fungovat a jsem mu povinován hlubokou úctou a vděčností za tuto práci pro nás pro všechny.

Styk s AV ČR měl na starosti dr. František Patočka, který však v roce 2004 zemřel; na jeho práci navázala kolegyně Lisá.

Cyklos přednášek ČGS zajišťoval zprvu dr. Martin Novák, který však musel kvůli své velké pracovní vytíženosti a nemalé odpovědnosti v roce 2004 abdikovat. Nahradil ho dr. Karel Breiter, více než platný člen výboru, doslova chodící gejzír energie, kterému vděčím za obrovské množství nápadů, podnětů a často třeba i nepříjemných, ale zato velmi věcných a správných připomínek. Díky Karlovu entuziasmu jsme ostatně mohli uspořádat i obnovený 2. sjezd Společnosti loni ve Slavonicích.

Místopředsedou výboru, předsedou příkladně pracující brněnské pobočky a velmi schopným vyjednávačem byl dr. Martin Ivanov, který mě kromě toho zastupoval i na mezinárodním poli.

Předsedou byl Petr Budil.

Obdivuhodnou trpělivost, houževnatost, obětavost a ochotu pro takřka neustálou práci přesčas a přes mé časté obtěžování spoustou „nezbytných“ věcí až podivuhodný optimismus prokázala naše účetní a sekretářka v jedné osobě paní Blanka Čížková. Blanka je sluníčkem naší společnosti a patří jí za to i za opravdu nesmírně velké množství odvedené práce velký dík.

Děkuji kolegům v bývalé i nové redakční radě Journalu ČGS, jejím stávajícímu předsedovi dr. Stanislavu Vránovi, ale i novému předsedovi dr. Vojtovi Janouškovi (ten se již výrazně zapojil do její činnosti) za jejich obětavou práci pro nás pro všechny. Journal je výkladní skříň Společnosti i české geologie, ale na druhou stranu to vyžaduje nemalé úsilí všech členů redakční rady i výboru jej udržet, či dokonce zkvalitnit. Toto úsilí však již nese první ovoce a domnívám se, že je Journal na nejlepší cestě proniknout mezi přední, mezinárodně uznávané časopisy.

Ačkoli nebyl formálně členem výboru, musím zmínit nesmírně obětavou práci dr. Vojty Erbana, který strávil desítky hodin prací nad novými webovými stránkami Společnosti i Journalu.

Všem kolegům ve výboru i dalším spolupracovníkům bych rád ze srdce poděkoval za jejich práci, elán a nasazení. Byla pro mě čest s Vámi všemi spolupracovat.

Dovolte mi nyní v krátkosti shrnout naše hlavní cíle, úspěchy a neúspěchy:

Je toho mnoho, na co jsme mohli navázat. Vzpomeňme například entuziasmus předchozí předsedkyně dr. Jany Kotkové, která dokázala uvést do pohybu či v pohybu udržet spoustu dobrých věcí – přednáškový cyklus, webové stránky, vydávání časopisů „Žurnál“ a „Informátor“ apod. Ani předchozí předsedové a výbory rozhodně nezaháleli a jsme rádi, že se nám snad podařilo udržet kontinuitu hlavních činností Společnosti, případně ji i trochu rozšířit.

Co se tedy snad povedlo:

1. Podařilo se obnovit sjezdy Společnosti. Po loňském, myslím že úspěšném sjezdu ve Slavonicích připravujeme v čele s dr. Karlem Breiterem již nyní v předstihu další sjezd, tentokrát bez omezujícího nosného tématu (který odradil od účasti řadu kolegů, např. kvartérářů), na příští rok. Doufáme, že se nám tuto tradici sjezdů Společnosti konaných každé dva roky podaří i nadále udržet.
2. Podařilo se pokračovat v přednáškovém cyklu ČGSpoolečnosti. Ten jsme posunuli z roviny postgraduálního cyklu částečně do formy popularizační, ale pokusili jsme se zároveň v dnešní typické hyperinflaci seminářů a konferencí vybrat i zajímavá konfrontační témata, ať už se to týká paleontologie či regionální geologie, která by přitáhla zájem odborné veřejnosti. Zároveň je však naší snahou udržet původní záměr, to znamená postupně pokrýt všechna hlavní zajímavá témata v geologii.
3. S neustále se zvyšujícím zájmem se setkává exkurzní činnost, kde jsme již patrně dosáhli maxima počtu účastníků co se týká organizovatelnosti i počtu akcí.
4. Až dosud elektronicky vydávaný časopis „Informátor“ se podařilo díky obětavé spolupráci vydavatelství České geologické služby, zejména Mgr. Vlasty Čechové, a dr. Zdeňka Táborského přetavit do podoby normálního tištěného časopisu s ISSN nabízeného ve všech větších geologických knihovnách. Jsme v záviděníhodné situaci – totiž v trvalém převisu nabídky příspěvků nad našimi možnostmi, co se týká rozsahu časopisu. V tištěné podobě, opět díky velké pomoci vydavatelství ČGS, vycházejí i průvodci k exkurzím, nyní již v 18. pokračování.
5. V loňském roce došlo k přelomovému rozhodnutí v oblasti trhu s našimi odbornými časopisy. Až dosud tematicky nevyhraněné a do značné míry si konkurující časopisy Bulletin of Geosciences a Journal of the Czech Geological Society se od počátku tohoto roku po vzájemné dohodě specializovaly na paleontologii a „měkkou“ geologii na straně Bulletinu a „tvrdou geologii“ a geochemii na straně Journalu. Jestli šlo o krok správným směrem, jak jsem plně přesvědčen, poznáme až v časovém odstupu, podle mého soudu k tomu došlo již deset minut po dvanácté. V každém případě přijímám plnou odpovědnost za toto rozhodnutí. Po tomto tematickém rozdělení následovaly i rekonstrukce redakčních rad, neustala však snaha o vzájemnou koordinaci postupů obou sesterských časopisů. Journal získal díky entuziasmu a osobnímu příkladu stávajícího předsedy dr. S. Vrány i nového předsedy dr. V. Janouška do své redakční rady řadu velmi kvalitních osobností a prvním z efektů práce nové redakční rady bylo dnes již velmi pravděpodobné odbourání skluzu ve vydávání časopisu z důvodu nízkého zájmu o publikaci v něm a tedy i nedostatku článků. O dalších plánech vydávání časopisu pojedná za chvíli dr. V. Janoušek. Časopis je elektronicky šířen firmou ProQuest, která o toto šíření sama projevila zájem, jsou však připravovány i jeho vlastní webové stránky, které by měly nabízet všechny moderní standardní informační služby jak čtenářům, tak autorům.
6. Samotné webové stránky Společnosti doznaly také podstatných změn jak co se týká designu, tak i obsahu a jsou hojně navštěvovány (máme již přes 10 000 návštěvníků z celého světa). Právě ony a exkurzní a přednášková činnost jsou jedním z nástrojů vhodné popularizace geologie v naší zemi i za jejími hranicemi.
7. Hlavní činnosti Společnosti, tj. vydávání Journalu, exkurzní, přednášková a popularizační činnost, se podařilo i v tomto funkčním období pokrýt díky podpoře Rady vědeckých společností ČR, České geologické služby, Geologického ústavu Akademie věd ČR, univerzit i soukromých firem, z nichž bych chtěl uvést alespoň NIKON s.r.o. Přesto se však ukázalo nezbytným při vzrůstajících aktivitách Společnosti a rovněž rostoucí inflaci naší měny navýšit členské příspěvky. Stalo se tak loni na mimořádné valné hromadě ve Slavonicích. Zde se díky pochopení vás, členů Společnosti, podařilo jejich objem zdvojnásobit, což by snad na pár let dopředu mohlo postačit. Díky všem těmto aktivitám a všestranné podpoře našich spřátelených institucí se také podařilo udržet v podstatě vyrovnaný rozpočet Společnosti.
8. Na mimořádné valné hromadě ve Slavonicích se podařilo i schválit nové, upravené stanovy, které jsou k dispozici na webových stránkách Společnosti a které byly schváleny i Ministerstvem vnitra ČR. Zmizely tak z nich různé nejednoznačné formulace i anachronismy jako Československá republika apod.
9. Nakonec, čemuž jsem upřímně rád, se podařilo zastavit, nebo alespoň výrazně zpomalit nepříjemný trend postupného stárnutí členské základny Společnosti. Každou schůzi výboru jsme, pokud si pamatují, přijímali několik nových členů, z nichž drtivou většinu činili zástupci mladé generace mezi našimi geology. Řada z těchto kolegů přijala i nabídku ke kandidatuře do nového výboru, což je rozhodně dobrým znamením.

Co se nepovedlo:

V minulých letech jsme se soustředili především na problémy naší Společnosti v rámci České republiky, zatímco spolupráce se zahraničím a českými kolegy žijícími v zahraničí běžela spíše ze setrvačnosti. Tradičně úzká spolupráce s vysokými školami a Akademií věd ČR do jisté míry stagnovala, rozhodně je třeba do budoucna tuto spolupráci více prohloubit.

Především se ale nepovedlo obnovit či oživit činnost většiny regionálních a oborových skupin Společnosti. Přetrvává model centrálně řízené společnosti s víceméně pasivní většinou členské základny (ostatně podívejme se i na účast na valné hromadě – celkem 28 lidí, oficiálně má Společnost přes 500 členů!) a několika nadšenci, kteří se snaží dávat věci do pohybu. Každá spolková činnost ale musí začít z aktivity jejích členů, doslova musí vřít a úkolem vý-

boru by mělo být spíše koordinování tohoto kvasu. Vůbec není od věci návrh kolegy Breitera na budoucí restrukturalizaci Společnosti, kde by hlavní slovo měly oborové a regionální skupiny, které by delegovaly své zástupce do výboru. Ten by měl pouze takové pravomoci, jaké by mu poskytla jejich společná dohoda. Tento model ale vyžaduje jistou maličkost: aktivní činnost všech nebo alespoň většiny z těchto regionálních a oborových skupin. Jaká je ale realita? Výborně a do značné míry nezávisle funguje regionální skupina v Brně. Velmi dobře pracuje regionální skupina v Příbrami. Postupně se rozjíždí činnost pražské skupiny, do značné míry ji však stále ještě doplňuje Café Barande. Z oborových skupin aktivně pracují skupiny Geomorfologie – Kvartér a Paleontologie. To je vše. Je nutno přiznat, že naše snahy o zaktivizování těchto regionálních a oborových skupin zde do značné míry selhaly. Opuštěte, pokud jsem snad tímto příkrým soudem někomu ublížil, dopředu se omlouvám. Mým cílem rozhodně není křivdit, ale mobilizovat.

Myslím si, že nově zvolený výbor (jehož mám tu čest být staronovým předsedou) však právě v této oblasti skýtá nemalý důvod k optimismu. Téměř polovina jeho členů jsou mladí kolegové plní svěžích sil a elánu a já pevně věřím, že tento entuziasmus a nasazení využijí v oblastech, kde se nám v předchozím výboru již nedostávalo sil. Již na jeho první schůzi jsme palčivou otázku regionálních a oborových skupin otevřeli a já doufám v její řešení v dohledné době.

Pomozte nám však i vy nelehkou situaci České geologické společnosti na prahu třetího tisíciletí řešit. Bez aktivní účasti nás všech, kteří tvoříme naši Českou geologickou společnost, to nepůjde!
S přáním všeho nejlepšího do roku 2007

Petr Budil

• Zápis z valné hromady České geologické společnosti

Místo konání: Česká geologická služba, Geologická 5, Praha 5-Barrandov

Termín konání: 21. 11. 2006, 14.30 h

1. Valná hromada byla z důvodu nedostatečného množství členů odložena o 1 hodinu, tak jak je uvedeno ve stanovách.
2. V čekací době byly předneseny zajímavé přednášky Mgr. R. Čopjakové a dr. F. Veselovského.
3. Po uplynutí čekací doby zahájil předseda valnou hromadu s hlavním bodem, volbou nového jedenáctičlenného výboru pro další tříleté období. Přítomní členové společnosti vybrali a jednomyslně schválili mandátový výbor složený z prof. Fediuka a dr. Turnovského a sčítací komisi ve složení B. Čížková a R. Škoda. Předseda představil kandidáty do nového výboru a proběhlo hlasování.
4. a) Dr. Budil přednesl zprávu o činnosti společnosti za uplynulé období, zhodnotil práci výboru a poděkoval mu. Upozornil na potřebu oživit práci v některých pobočkách a oborových skupinách. Chvilí ticha uctil památku členů společnosti zesnulých od poslední valné hromady.
b) Zprávu o hospodaření přednesl dr. Litochleb.
c) Zprávu o chystaných změnách ve vydávání Journalu za redakční radu přednesl dr. Janoušek.
d) Dr. Breiter informoval členy o chystaném sjezdu společnosti.
e) Členové byli vyzváni k připomínkám, návrhům a dotazům.
5. Výsledky hlasování: Sečteno bylo celkem 113 platných hlasů, z toho 23 přítomných a 90 doručeno poštou. Bylo zvoleno 11 členů do nového výboru České geologické společnosti následujícím počtem hlasů:

1. Zdeněk Táborský	108	10. Jan Cempírek	55
2. Petr Budil	95	11. Kryštof Verner	46
3. Jiří Litochleb	89		
4. Karel Breiter	85	Náhradníci:	
5. Oldřich Fatka	83	12. Zuzana Vařilová	45
6. Martin Ivanov	75	13. Vojtěch Erban	42
7. Zdeněk Losos	69	14. Pavel Bokr	41
8. Lenka Lisá	67	15. David Koloušek	37
9. Jiří Sejkora	58	16. Jan Sklenář	24

Blanka Čížková

• Rozdělení funkcí v novém výboru ČGS

Nově zvolený výbor se sešel na své první schůzi dne 1. 12. 2006. Na programu byla mimo jiné volba nového předsedy a rozdělení dalších funkcí a činností.

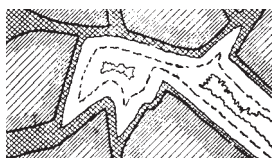
Předsedou byl znovu zvolen Petr Budil, místopředsedou Martin Ivanov. Vědeckým tajemníkem společnosti se stal Kryštof Verner, hospodářem Jiří Litochleb. Členy revizní komise, kteří se nově budou zabývat i kontrolou účetnictví, se stali Zdeněk Losos a Jan Cempírek. Zástupcem výboru v redakční radě Journalu bude Jiří Sejkora. Za jarní přednáškový cyklus odpovídá Karel Breiter, který je současně hlavním organizátorem 3. sjezdu ČGS. Hlavním redaktorem Zpravodaje zůstává Zdeněk Táborský, který rovněž i nadále zodpovídá za organizaci terénních exkurzí. Volba

koordinátora činností oborových a regionálních skupin proběhne na příští schůzi. Funkce „public relation manager“ se příliš neosvědčila, prozatím zůstává neobsazena.

Tamara Sidorinová

• Poděkování. Děkuji všem členům Společnosti za dopisy zaslané klasickou i elektronickou poštou a velmi se omlouvám, že nestačím včas odepisovat, zejména těm, kteří na mou odpověď dosud čekají.

Zdeněk Táborský

Zprávy a oznámení

• 3. sjezd České geologické společnosti, 1. cirkulář

Místo: Volary, městečko na úpatí nejvyšší části české Šumavy

Termín: 19.–22. září 2007

Jednací řeč: čeština (+ slovenština); platí i pro texty abstraktů

Městečko Volary (cca 4000 obyvatel) se rozprostírá v nadmořské výšce 760 m v kotlině mezi krystalikem Boubína na SZ, durbachity Knížecího stolce na východě a granity Plechého a Třístoličnicku na jihu. Patří k důležitým komunikačním uzlům Šumavy, neboť jsou křižovatkou silnic Prachatice–Strážný–SRN a silnice Lipno–Volary. Do volarského nádraží přijíždějí vlaky od Českých Budějovic, Strakonice, Čičenic a z Nového Údolí.

Mezi zajímavosti patří zachované unikátní stavby, staré dřevěné domy alpského stylu. Jsou to roubené nebo poloroubené domy s podkrovní světnicí, vyřezávanou pavlačí v předsazeném štítě a sedlovou střechou, které zde v 16. století vystavěli přistěhovalci ze Štýrska a Tyrol. V jednom tomto roubeném domě je také Volarské muzeum. Mezi další zajímavosti patří na náměstí stojící kostel sv. Kateřiny a více než 30 dřevěných soch, rozmístěných ve všech částech města, které ve Volarech zanechali účastníci mezinárodního sochařského symposia z 15 zemí světa.

Odborný program sjezdu: 2 dny přednášek rozdělených do sekcí podle geologických disciplín a množství přihlášených příspěvků. Paralelně výstava posterů. Organizátoři si vyhrazují právo v případě velkého počtu přihlášených přednášek převést část přednášek na postery. Při rozhodování bude brán zřetel na termín doručení přihlášky. Plenární přednášky a výstava posterů proběhnou ve Společenském sálu radnice.

Exkurze I – kombinovaná (pěšky a autobusem, granity plutonu Plechého – 3 variety), durbachity plutonu Knížecího stolce, granuly křišťanovského granulitového masivu, kamenolom Ktiš – granatické ruly v obalu granulitů Blanského lesa)

Pěšky 3 hodiny lehkým terénem: srub na Říjišti, Plešné jezero (granit varieta Plechý), lokalita Říjiště–průsek (kontakt granitu Weinsberg a variety Třístoličnick, migmatizované pararuly, okrajová varieta plutonu Plechý s granátem)

3–4 hodiny autobusem: 1 lokalita v granulitu křišťanovského granulitového masivu, 2–3 lokality v durbachitech plutonu Knížecího stolce (Boletický vojenský újezd), kamenolom Ktiš. Exkurzi povede J. Pertoldová, K. Verner, D. Nývlt

Exkurze 2 – granitově horská

Pěší túra z Nového Údolí přes Haidmühle, vrchol Třístoličnicku, kamenné moře, česko-německo-rakouské Trojmezí, vrchol Plechého do Nové Pece. Budou demonstrovány různé typy granitů v bavorské a rakouské části plutonu Plechého. Fyzicky náročné – cca 25 km pěšky s převýšením 700 m. Průvodce K. Breiter

Exkurze 3 – autobusová

Autobusová do severozápadní části Šumavy v oblasti Kvildy a Železné Rudy. Vedoucí J. Babůrek a V. Žáček

Doprovodný program:

- společenská večeře
- koncert
- prohlídka města a městského muzea

– přednášky pro veřejnost a školy

Vložené: bude upřesněno ve 2. cirkuláři, je odvislé od objemu sponzorské podpory, který se pro sjezd podaří získat. Snahou organizátorů je udržet vložené co nejnižší, na úrovni minulého sjezdu.

Ubytování: organizátoři zajišťují ubytování v těchto hotelích:

1. Hotel Bobík, na náměstí, 100 m od místa jednání, v současné době renovovaný hotel vyšší kategorie, 2lůžkové pokoje, cena ubytování je 600 Kč za osobu a noc se snídaní.
2. Penzion Sněžná, asi 500 m od místa jednání. Příjemný penzion v historickém dřevěném domě, 2–4lůžkové pokoje, cena 300 Kč za osobu a noc. Možnost jednoduchého vaření.
3. Hotel Chata, u nádraží, asi 1000 m od místa jednání. Hotel nižší kategorie, 2–4 lůžkové pokoje, cena 300 Kč za osobu a noc se snídaní.
4. Turistická ubytovna, asi 1000 m od místa jednání na výpadovce směr Lipno, cena 200 Kč za osobu a noc, možnost vaření.

V případě obsazení větším počtem účastníků předpokládáme v jednotlivých podnicích možnost vyjednat skupinové slevy. Kromě toho je ve Volarech k dispozici několik dalších penzionů, kde si mohou účastníci sjezdu objednat bydlení soukromě.

Doprava:

V případě dostatečného zájmu budeme organizovat zvláštní autobus mezi Prahou a Volary, předpokládaná cena mírně nižší než ve zdlouhavé veřejné dopravě.

Důležité termíny:

15. 3. 2007 – předběžné přihlášky

1. 4. 2007 – 2. cirkulář

30. 5. 2007 – závazné přihlášky a abstrakty

31. 7. 2007 – platby

19.–22. 9. 2007 – jednání sjezdu

Dotazy a informace: Karel Breiter (breiter@gli.cas.cz) a www.geologickaspolecnost.cz.

Karel Breiter

• Pozvánka na jarní exkurzi č. 19

Na sobotu 19. května 2007 připravujeme geologickou exkurzi do východní části podkrkonošské pánve. V Ratibořickém údolí u České Skalice uvidíme karbonické bazální slepence, transgredující přes fylity zábřežského krystalinika (novoměstská série). Pak navštívíme lom v triasových pískovcích u Devíti Křížů sz. od Červeného Kostelce, kde se mimo jiné našla první dinosauří stopa na českém území. Představu o tektonické zóně hronovsko-poříčského zlomu se vztyčenými vrstvami bazální křídly a permu si můžeme udělat u skalní stěny u Malých Svatoňovic. Budeme pokračovat k Trutnovu, kde uvidíme fluviální korytovité pískovce nejvyššího saxonu.

Exkurzi zakončíme na lokalitě saxonských bazálních slepenců u Hrádečku (Břecštejn) u Vlčic nad venkovským domkem exprezidenta Václava Havla. Kraj Boženy Němcové a bratří Čapků, kterým budeme projíždět, by měl být v době exkurze v plném květu.

Na exkurzi je nutno se předem přihlásit písemně, telefonicky, faxově, e-mailově nebo osobně u RNDr. Z. Táborského, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, tel: 251 085 227, mobil: 606 738 858 a 606 284 696, fax: 251 818 748, e-mail: taborsky@cgu.cz. Přednost budou mít dříve přihlášení.

Odjezd v sobotu 19. 5. 2006 (sraz v 8.00, odjezd 8.15), tradičně od Přírodovědecké fakulty UK, Praha 2, Albertov 6. U autobusu bude vybírán poplatek za autobus rozpočtený na účastníky – bude-li autobus plný, poplatek bude menší. Občerstvení s sebou. Předpokládaný návrat do Prahy bude kolem 19 hod.

Upozornění: Již několikrát se stalo, že se někteří závazně přihlášení nedostavili bez omluvy k odjezdu. Zůstala neobsazená místa, která mohla být využita později přihlášenými a odmítnutými zájemci a bylo také nutno zvýšit pro jednotlivé účastníky poplatek za autobus, aby bylo možno uhradit i neobsazená sedadla. Pro příště budou tito lidé z dalších exkurzí vyloučeni.

Vladimír Prouza a Zdeněk Táborský

• Předběžná pozvánka na podzimní exkurzi č. 20

Exkurzi připravuje kolega Mgr. Petr Rojík, Ph.D., a zavede nás na Karlovarsko.

Poprvé bude otestován zájem o dvoudenní exkurze. Cíle jsou velmi atraktivní a zčásti jsou širší geologické veřejnosti neznámé. Ubytování předpokládáme na terénní základně České geologické služby, případně v některém hotelu či ubytovně v Božím Daru. K exkurzi bude vydán tištěný průvodce.

Předběžný program:

Den 1

8:00 Odjezd autobusu z Prahy do Karlových Varů

11:00 Karlovy Vary, příjezd vyhlídkovou silnicí Panorámka, parkoviště v údolí Teplé, procházka lázeňskou čtvrtí

11:30 Dvě exkurze (rozdělení účastníků na poloviny a prostřídání): 1. podzemí Vřídla (jímání termálních zřídels, výroba ozdobných předmětů z vřídlovce), 2. exkurze do krypty kostela sv. Maří Magdaleny u Vřídla (nově zpřístupněné prostory s aragonitovou výzdobou)

13:00 Odjezd autobusu na oběd v Horách u Karlových Varů
13:30 Oběd v Horách (zájezdní restaurace)
14:30 Odjezd z Hor přes Loket nad Ohří (vyhlídková trasa kolem hradu) do osady Pískovec u Lokte
15:00 Pískovec, vyhlídka na uhelný lom Družba, možný sběr karlovarských dvojčat ortoklasu
15:30 V případě zájmu, povolení vlastníka a dobrého počasí vjezd po zpevněné komunikaci do lomu, výchozy uhelné sloje, tufů s pemzou a sideritizovanými pumami, barevných vulkanoklastik, titaničitých jíílů, nádherné zlomy a gigantické vrásky (trvání exkurze asi 2 hodiny, nutná terénní obuv)
17:30 Odjezd směr Jáchymov – Boží Dar
18:15 Boží Dar, ubytování
19:00 Společná večeře, posezení a připomínka místní historie a tradic, podle zájmu promítání fotografií a videa z různých zahraničních expedic

Den 2

8:45 Odjezd z Božího Daru
9:00 Jáchymov, bývalá mincovna, výstava a prodejna minerálů
10:00 Odjezd směr Horní Blatná, při silnici blatenský vodní příkop (12 km)
10:15 Blatenský vrch (vycházka 2 km), Ledová jáma (povrchová dobývka, kde se po celý rok drží led) a Vlčí jáma (čtyřetážový zával po zhroutilí stropu cínového dolu)
11:45 Odjezd na oběd
12:00 Oběd v Nejdku (na náměstí 3 restaurace)
13:15 Odjezd nádhernou neprozkoumanou krajinou směr Přebuz – Rotava (cestou vyhlídky, komentáře k historii a přírodě Krušných hor)
14:15 Vycházka k Rotavským čedičovým varhanám (2 km)
15:45 Odjezd do Prahy
19:00 Očekávaný příjezd do Prahy

Petr Rojík

• **Přednáškový cyklus České geologické společnosti** se bude konat v budově laboratoří České geologické služby na Barrandově, Geologická 6, spojení tramvají č. 12 a 14, výstup na stanici Geologická.

Čtvrtek 22. 2. 2007, 15.00

M. Dosbaba: Mineralogie maršíkovského pegmatitu

P. Dokoupilová: Sekundární mineralizace haldy uhelného dolu Kukla v Oslavanech

J. Cempírek: „Pegmatit“ Rožná – problém vzniku berylofosfátů

Čtvrtek 22. 3. 2007, 15.00

L. Bohátková, P. Budil, P. Röhlich, K. Žák a kol.: Tunel Praha-Beroun (aneb jak ČD sponzorují českou geologii)

Karel Breiter

• **Novinky z redakce časopisu České geologické společnosti**

Časopis České geologické společnosti poskytuje již plné půl století našim i zahraničním badatelům prostor k publikování výsledků jejich práce a diskuzi širokého spektra geologických problémů. *Časopis pro mineralogii a geologii*, vydávaný od roku 1956 Českou geologickou společností při AV ČR, byl vystřídán v roce 1993 anglicky psaným časopisem *Journal of the Czech Geological Society* (JCGS). Výraznou změnu ve formátu i v redakční práci tehdy vedla snaha zpřístupnit výsledky práce našich odborníků zahraniční veřejnosti a celkově zvýšit jeho kvalitu a mezinárodní prestiž. Dalším důležitým milníkem na této cestě byl začátek letošního roku. Na základě úmluvy s redakcí časopisu *Bulletin of Geosciences*, vydávaného Českou geologickou službou, se náš časopis specializoval na „tvrdá“ témata, zejména pak na:

- mineralogii
- regionální geologii krystalinika
- strukturní geologii a geotektoniku
- petrologii vyvřelých a metamorfovaných hornin
- geochemii včetně izotopové a geochronologie
- teoretické modely magmatických a metamorfních procesů
- experimentální petrologii a mineralogii
- ložiskovou geologii

Sesterský *Bulletin* se naproti tomu orientuje především na paleontologii, stratigrafii a sedimentární geologii.

Jubilejní ročník nás zastihl v plné práci: kromě opožděného 3+4/2005 vyšlo letos monotematické dvojčíslo o slavkovském rudním revíru hostujícího editora Jiřího Sejkory (1+2/2006). Sazbou prochází právě druhé letošní dvojčíslo, obsahující mozaiku článků s tematikou geologickou (Želetická skupina moravika: J. Leichmann et al.), petrologicko-geochemickou (greiseny v okolí Horního Slavkova: T. Jarchovský, granitoidy oblasti Weitra–Nové Hrady: K. Breiter a S. Scharbertová, žíly blanické brázdy: S. Vrána a V. Janoušek) až po mineralogickou (mramory se zajímavou minerální paragenézí s clintonitem: S. Houzar a M. Novák, hluboké pegmatity ze Starkoče na

Čáslavsku: J. Cempírek a M. Novák, krystalová struktura vanadinitu: F. Laufek et al.). Jeho tisk se očekává počátkem ledna.

V souvislosti s profilací časopisu také došlo k výrazným změnám v redakční radě, vedené šéfredaktorem Stanislavem Vránou plných čtrnáct let. Především díky němu a technickému redaktorovi M. Vaněčkovi máme časopis s postupně rostoucí úrovní příspěvků a solidní grafickou úrovní.

Od ročníku 51 nás čekají další změny. Stanislava Vránu, který letos v plné práci oslavil sedmdesátiny, vystřídá v pozici šéfredaktora Vojtěch Janoušek. Naše snaha po dalším zkvalitnění redakční práce nás vedla ke jmenování externího sboru expertních poradců, zahraniční „advisory board“. Kromě toho považujeme za nezbytné, v souhlase s většinovým názorem Výboru, přejmenování časopisu na *Journal of Geosciences*. Cítíme také, že je na čase změnit grafický vzhled tak, aby odpovídal novému obsahu i změnám, které prodělala počítačová typografie za poslední více než dekádu. Plánujeme výrazné vylepšení a doplnění webových stránek a jejich převod na novou doménu <http://www.jgeosci.org>. Díky neúnavné práci Vojtěcha Erbana náš web již obsahuje zdarma dostupné obsahy všech vydání JCGS od roku 1993 a plné texty 10 dvojčísel ve formátu PDF.

Považujeme za víc než symbolické, že první dvojčíslí v novém formátu bude věnováno významnému životnímu výročí S. Vrány, kterému náš časopis za tolik vděčí. Jménem týmu nové redakční rady jen doufám, že si časopis v nové podobě oblíbíte minimálně tak jak jeho předchůdce. A především – těšíme se na řadu zajímavých příspěvků z Vašeho pera.

Vojtěch Janoušek

• Journal of the Czech Geological Society, číslo 1–2/2006

The Krásno Sn–W ore district near Horní Slavkov: mining history, geological and mineralogical characteristics
P. Beran, J. Sejkora

New data on mineralogy of the Vysoký Kámen deposits near Krásno, Slavkovský les area, Czech Republic
J. Sejkora, P. Ondruš, M. Fikar, F. Veselovský, Z. Mach, A. Gabašová

Supergene minerals at the Huber stock and Schnöd stock deposits, Krásno ore district, Slavkovský les area, Czech Republic
J. Sejkora, P. Ondruš, M. Fikar, F. Veselovský, Z. Mach, A. Gabašová, R. Škoda, P. Beran

Mineralogy of phosphate accumulations in the Huber stock, Krásno ore district, Slavkovský les area, Czech Republic
J. Sejkora, R. Škoda, P. Ondruš, P. Beran, C. Süsler

Supergene minerals in the Horní Slavkov uranium ore district, Czech Republic
J. Plášil, J. Sejkora, P. Ondruš, F. Veselovský, P. Beran, V. Golíáš

New naturally occurring mineral phases from the area Krásno–Horní Slavkov, western Bohemia, Czech Republic
J. Sejkora, R. Škoda, P. Ondruš

• Journal of the Czech Geological Society, číslo 3–4/2006

Želetice Group: Very low-grade, Palaeozoic sequence at the base of Moravicum
J. Leichmann, A. Kapinus, L. Pivnička, R. Weber

The nature and genesis of greisen stocks at Krásno, Slavkovský les area – western Bohemia, Czech Republic
T. Jarochovský

Two-mica and biotite granites in the Weitra–Nové Hradky area, Austria–Czech Republic
K. Breiter, S. Scharbert
Late-orogenic Variscan magmatism: the case of quartz monzodiorite dykes from the Blanice Graben, southern Bohemia
S. Vrána S., V. Janoušek

Clintonite-bearing assemblages in chondrodite marbles from the contact aureole of the Třebíč Pluton, Moldanubian Zone, Bohemian Massif
S. Houzar, M. Novák

Mineralogy of abyssal pegmatite from Starkoč near Čáslav, Gföhl Unit, Kutná Hora Crystalline Complex
J. Cempírek M. Novák

Crystal structure of vanadinite: Assessment of the refinement of anisotropic displacement parameters
F. Laufek, R. Skála, J. Haloda, I. Císařová

Vojtěch Janoušek

• Webové stránky naší společnosti

Stránky <http://www.geologickaspolecnost.cz> vstoupily do nového roku v novém kabátě. Po několika letech provozu v předchozí podobě se péčí našeho člena Pavla Bokra od základu změnil jak vzhled stránek, tak i programové srdce, které tluče pod jejich povrchem. Design stránek je nyní elegantnější, modernější a především přehlednější. Nové prvky stránek, jako je sjednocená navigace a vzhled či zohlednění zásad přístupnosti webu, by měly prospět především lepší a jednodušší orientaci návštěvníků stránek. Lépe budou stránkám rozumět i vyhledávací služby, jako je Google, Seznam a další, a naše společnost tak bude na internetu opět o něco viditelnější.

Ze stránek společnosti bude také vyčleněn pod samostatnou doménu web nové podoby časopisu společnosti. O detailech Vás informuje jeho nový šéfredaktor na jiném místě tohoto Zpravodaje.

Webové stránky však mohou být sebelépe naprogramované a sebekrásnější, jejich kvalita však závisí především na kvalitě obsahu. Máme za lubem nejedno rozšíření obsahu, prostor existuje v užší spolupráci se Zpravodajem,

další podněty přicházejí i ze strany Výboru společnosti a od jednotlivých členů. Pokud máte i Vy nápady, připomínky, či dokonce byste sami rádi přispěli k obsahu, obraťte se na kontaktní adresu na stránkách nebo přímo na správce stránek V. Erban (erban@cgu.cz).

Vojtěch Erban

• **Zajímavé stránky:**

[Http://www.kralovstvimap.cz/php/](http://www.kralovstvimap.cz/php/)

Zdeněk Táborský

• **Přírodovědný klub „Café Barrande“ (Praha 3 – Žižkov, Ježkova ul. 8) v roce 2007**

Program Přírodovědného klubu Barrande, Praha 3 – Žižkov, Ježkova 8. Klub je pro své členy a přátele otevřený každý čtvrtek od 14 h do 21 h, pro předem dohodnuté akce i v jiných dnech.

Výstavy

1. března 2007 bude otevřena v zimní zahradě klubu trvalá výstava „Geologie Žižkova“, kterou uspořádají pod odborným vedením RNDr. Pavla Röhliche, CSc., a doc. RNDr. Jiřího Kovandy, CSc., členové České geologické společnosti. Výstava seznámí s horninovým prostředím Prahy 3, se stářím jednotlivých souvrství, jejich složením, paleontologickou charakteristikou, tektonickou stavbou, geomorfologií a pedologií. Budou vystaveny geologické mapy a geofotografie Žižkova a okolí. Výstava bude otevřena vždy ve čtvrtek pro všechny zájemce o neživou přírodu Žižkova (zdarma či za dobrovolný příspěvek pro ČGS).

Připravujeme také výstavu fotografií vrídlovců RNDr. L. Lisé.

Besedy: začátek vždy ve čtvrtek v 18 h, není-li uvedeno jinak

- 18. ledna 2007: Mongolsko II – pokračování ukázek fotografií a vzpomínek dalších účastníků mongolských geologických výprav (dr. P. Majer, dr. Z. Marešová, dr. J. Klomínský, J. Holák, K. Maas a další)
- 25. ledna 2007: Přátelské setkání (již od 14h!) věrných příznivců a členů klubu
- 1. února 2007: Beseda s předsedou Českého báňského úřadu JUDr. Ing. Romanem Makariem
- 15. února 2007: Prognózy těžby nerostných surovin ve světě a u nás – beseda s RNDr. Ivo Sitenským, doc. M. Kužvartem, DrSc., ad.
- 22. února 2007: Setkání přátel klubu (od 14 h!)
- 1. března 2007: Zahájení výstavy „Geologie Žižkova“ (v 16.30 h), Pohádky dr. Edvína Pivce (od 18 h)
- 15. března 2007: RNDr. Václav Cílek : Význam české krajiny
- 29. března 2007: Přátelské odpoledne (již od 14h!) věrných („petřínských“, barrandovských a dalších) členů klubu
- 5. dubna 2007: Ukázky z tvorby geologických básníků a prozaiků
- 19. dubna 2007: Beseda o zlatu v Čechách (dr. Petr Morávek, dr. V. Štědrá a zlatokopové)
- 26. dubna 2007: Setkání přátel klubu (od 14 h!)
- 3. května 2007: Čtení z nových úvah prof. dr. Jiřího Krupičky (k 94. narozeninám)
- 17. května 2007: Setkání skupiny Čermákovců a jejich přátel (již od 14 h)
- 24. května 2007: Setkání Chlupáčova „ročníku 55“ absolventů geologie UK
- 31. května 2007: Setkání přátel klubu s úvahou o dalším programu besed

Vladimír Sattran

• **Národní muzeum, Přírodovědecké muzeum, mineralogicko-petrologické oddělení a Společnost národního muzea – mineralogická sekce vás zvou na Jarní cyklus přednášek z geologických věd.**

Přednášky se budou konat vždy v pondělí od 17 hodin v přednáškovém sále Národního muzea a budou doprovázeny výstavkami, diapozitivy a PC prezentacemi. Nedělní určovací besedy se budou konat 7. 1., 4. 2., 4. 3., 1. 4., 5. 5. a 3. 6. 2007 od 10 hodin v přednáškovém sále muzea a budou doprovázeny výstavkami a nabídkou odborné literatury. Kontakt tel.: 224 497 264.

- 19. února RNDr. Vladimír Žáček: Horniny a minerály v geologické minulosti Kladenska
- 12. března RNDr. Jaroslav Hyršl, GG: Mineralogické novinky z Jižní Ameriky
- 16. dubna Mgr. Milan Libertín a Radek Labuša: Extra velké a extra malé exponáty v Národním muzeu aneb jak se dělal mamut
- 21. května RNDr. Jiří Kvaček, CSc., a Mgr. Jan Sklenář: Život v křídě – na zemi i pod hladinou moře

Petra Burdová

• **Mineralogické burzy**

- 27. 1. 2007 Praha**, Burza minerálů, ZŠ Brigádníků 510/14, Praha 10, 9–14 h, info: Michal Glykner, Dvouletky 243, 100 00 Praha 10, tel.: 274 820 475 (večer), e-mail: burzaglykner@seznam.cz
- 17. 2. 2007 Bratislava**, Stretnutie zberateľov minerálov, Stredisko Kultúry Nové Město, Vajnorská 21, Bratislava 8–16 h, info.: Jiří Vitáloš, Šenkvičká 5, 902 01 Pezinok, tel.: 905 460 870, 905 739 452, E-mail: jirkovitilos@centrum.sk
- 17. 2. 2007 Česká Lípa**, Setkání sběratelů minerálů a zkamenělin, tělocvična SOŠ Lužická 588, 7.30–13,30 h, in-

fo: Pavel Růckl, Skalice u České Lípy 459, 471 17 Skalice tel.: 487 721 014 privat, 739 025 755, e-mail: pavel.ruckl@volny.cz

- 24.–25. 2. 2007 Praha**, Výstava minerálů, šperků a fosilií – Geosvět 2007, Národní Dům na Vinohradech, Praha 2, So 9–18 h, Ne 9–16 h, info: Lubomír Thin, Londýnská 55, Praha 2. tel.: 221 513 223, 602 282 895, e-mail: info@geosvet.cz
- 17. 3. 2007 Pardubice**, Výstava minerálů, Dům kultury Dukla 7–15 h, info: Zdeněk Cejnar, V. Junkové 53, 530 03 Pardubice tel.: 466 265 335
- 31. 3. 2007 Brno**, Prodejní výstava minerálů, fosilií, šperků a přírodnin, Kongresové centrum Veletrhy Brno, a.s., Výstaviště 1, 647 00 Brno, So 9–16 h., info: Oldřiška Mačalíková, tel.: 607 928 457, e-mail: omacalikova@bv.cz
- 7. 4. 2007 Ostrava**, Mineralogické setkání, Nová menza, VŠB-TU v Ostravě-Porubě, So 9–14 h, V průběhu konání jsou zdarma zpřístupněny sbírky v Geologickém pavilonu Prof. F. Pošepného, info: Milan Kraus, tel.: 596 979 111 a Miloš Duraj, tel.: 596 995 469, e-mail: milos.duraj@vsb.cz
- 14. 4. 2007 Plzeň**, Prodejní výstava minerálů, kaktusů, sukulentů, šperků, přírodnin, exotických květin a bonsajů, Americká 49, 301 50 Plzeň, So 9–17 h, Info: Andrea Pechová, Americká 49, 301 50 Plzeň, tel.: 378 779 324, 606 752 003, e-mail: pechova@dk-inwest.cz
- 14.–15. 4. 2007 Bratislava**, Predajná výstava minerálov, fosilií a šperkov z drahých kameňov, Dom kultury Ružínov, Ružinovská 28, Bratislava, P–S 9-18 h, info: Tomáš Kratochvíl, e-mail: t.kratochvil@atlas.sk
- 21. 4. 2007 Příbram**, Setkání přátel nerostů, šperků a fosilií, Dům kultury, 7–14 h, info: Zdena Marciníková, P.O.BOX 41, 261 92 Příbram, tel.: 721 451 154, 318 621 461, e-mail: marcinikova@diamo.cz
- 4.–6. 5. 2007 Tišnov**, Expozice minerálů, Sokolovna + gymnázium + zákl. škola v Tišnově, Pá 12–19 h, S 8,30–19 h., N 8,30–16 h., info: Andrej Sučko, Hornická 1526, 666 03 Tišnov, tel.: 549 415 332, 549 413 175, e-mail: andrej.sucko@wo.cz
- 26. 5. 2007 Turnov**, Prodejní výstava drahých kamenů, minerálů, šperků a fosilií, Základní škola, Skálava 600, 9-17 h, info.: Radek Mikule, Komenského 691, 511 01 Turnov, tel.: 481 311 921 (do 19 h), e-mail: info@drahekameny.cz
- 16. 6. 2007 Jičín**, Prodejní výstava minerálů, šperků a drahých kamenů, KD Jičín, 8-14 h, info: Josef Marks, Blata 7, 506 01 Jičín, tel.: 493 576 194 (18–21 h) 493 505 343 (6–13 h) 737 203 596
- 14.–15. 9. 2007 Banská Štiavnica**, Stretnutie zberateľov minerálov, fosilií a drahých kameňov, Stredná priemyselná škola S. Stankovianskeho (bývalá chemická), Akademická 13, Pia 14–19, So 9–6 Info: Dušan Kúšik, Veterníková 24, 841 05, Bratislava, tel.: 905 639 954, e-mail: mineral_sk@szm.sk
- 14.–16. 9. 2007 Praha**, Mezinárodní veletrh poštovních známek, mincí, telefonních karet, minerálů a sběratelství, Výstaviště Praha 7 – Holešovice, Pá a So 10–18 h, Ne 10–16 h, info: Jindřich Jirásek, Opletalova 55, 110 00 Praha 1, tel.: 224 218 403, e-mail: sberatel@ppa.cz
- 22. 9. 2007 Příbram**, Setkání přátel nerostů, šperků a fosilií, Dům kultury 7–14 h, info: Zdena Marciníková, P.O.BOX 41, 261 92 Příbram, tel.: 721 451 154, 318 621 461, e-mail: marcinikova@diamo.cz
- 21.–23. 9. 2007 Pezinok**, Burza minerálov, fosilií a drahých kameňov a Pouličné rýžovanie zlata, Kultúrne centrum, Holubyho 42, 902 01 Pezinok, P 12–20, S 9–19, N 9–17 h, info: Jiří Vitáloš, Šenkvičská 5, 902 01 Pezinok, tel.: 905 460 870, 905 739 452, e-mail: jirkovitalos@centrum.sk
- 6. 10. 2007 Jablonec n. Nisou**, Výměnná a prodejní výstava minerálů, drahých kamenů, fosilií, šperků a léčivých kamenů, 7.30–14 h, Gymnázium U Balvanu 16, info: Petr Blahout, Desná 345, 468 61, tel.: 483 383 673, e-mail: petr.blahout@volny.cz
- 13.–14. 10. 2007 Bratislava**, Predajná výstava minerálov, fosilií a šperkov z drahých kameňov, Dom kultury Ružínov, Ružinovská 28, Bratislava, P–S 9–18 h, info: Tomáš Kratochvíl, e-mail: t.kratochvil@atlas.sk
- 13. 10. 2007 Nové Město na Moravě**, Burza minerálů, fosilií a šperků, Kulturní dům, Tyršova ul., 8,30–15,30 h, info: Vlasta Soldánová, tel.: 566 618 961, e-mail: vlasta.soldanova@nmnm.cz
- 20. 10. 2007 Bratislava**, Stretnutie zberateľov minerálov, Stredisko Kultúry Nové Město, Vajnorská 21, 8–16 h, info: Jiří Vitáloš, Šenkvičská 5, 902 01 Pezinok, tel.: 905 460 870, 905 739 452, e-mail: jirkovitalos@centrum.sk
- 20. 10. 2007 Ostrava**, Mineralogické setkání, Nová menza VŠB-TU v Ostravě-Porubě, So 9–14 h, V průběhu konání jsou zdarma zpřístupněny sbírky v Geologickém pavilonu Prof. F. Pošepného, info: Milan Kraus, tel.: 596 979 111 a Miloš Duraj, tel. 596 995 469, e-mail: milos.duraj@vsb.cz
- 9.–11. 11. 2007 Tišnov**, Mezinárodní expoziční výstava minerálů, Sokolovna + gymnázium + zákl. škola, Pá 12–19 h, S 8.30–19 h, N 8.30–16 h, info: Andrej Sučko, Hornická 1526, 666 03 Tišnov, tel.: 549 415 332, e-mail: andrej.sucko@wo.cz
- 24. 11. 2007 Brno**, Prodejní výstava minerálů, fosilií, šperků a přírodnin, Kongresové centrum Veletrhy Brno, Výstaviště 1, 647 00 Brno, So 9–16 h, info: Oldřiška Mačalíková, tel: 607 928 457, e-mail: omacalikova@bv.cz
- 1. 12. 2007 Jičín**, Prodejní výstava minerálů, šperků a drahých kamenů, KD Jičín, 8–14 h, info: Josef Marks, Blata 7, 506 01 Jičín, tel.: 493 576 194 (18–21 h) 493 505 343 (6–13 h) 737 203 596
- 8. 12. 2007 Písek**, Burza minerálů, Prácheňské muzeum, Velké nám., 397 24 Písek, 9–14 h, info: Jaroslav Cícha, tel.: 382 201 119, 382 201 111, e-mail: cicha@quick.cz
- 8. 12. 2007 Bratislava**, Stretnutie zberateľov nerastov a skamenelín, Slovenské národné múzeum, Vajanského ná-

brežie 2, 9–15 h, info: Miloš Gregor, Slovenské národné múzeum, Vajanského nábr. 2, P. O. BOX 13, 810 06 Bratislava, tel.: 259 349 103, e-mail: prirmuz@snm.sk

2.– 4. 5. 2008 Tišnov, Expozice minerálů

7.– 9. XI. 2008 Tišnov, Expozice minerálů

Andrej Sučko

• Muzeum přírody v Českém ráji najdeme ve vesnici Prachov hned u vstupu do Prachovských skal. Mimo jiné je tu i sbírka minerálů a hornin.

Zdeněk Táborský, převzato z tisku

• Z dopisů čtenářů

Pozdrav ze zahraničí: „... Vyříd' na Valném shromáždění moje pozdravy všem, i když mě většinou neznají. Držím palce Vaším projektům a věřím, že budou úspěšné. A ještě jednu maličkost: i v dobách největšího temna si geologové drželi jedinečnou atmosféru kamarádství. Na ni vzpomínám nejvíc. Jsem s Vámi i přes tu vzdálenost...”

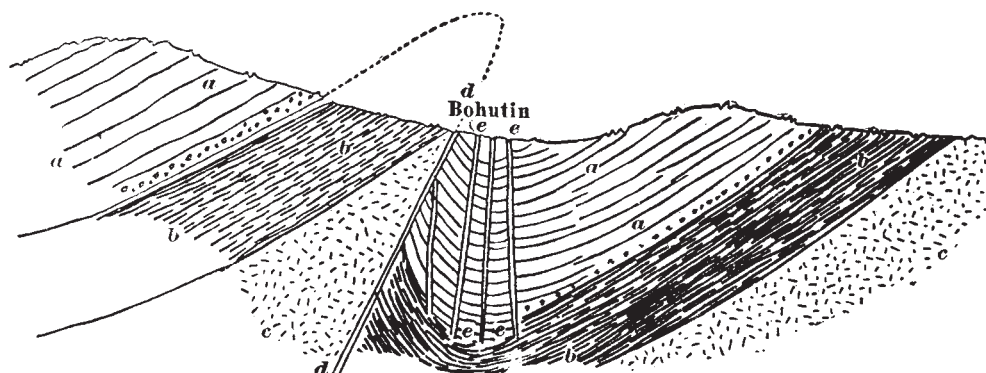
Jiří Březina

Pozdrav z Jeseníku: „... Škoda že se nedožiji zakončení Biografického slovníku pracovníků v geologii, který se stal pravidelnou součástí Zpravodaje. Je to nanejvýš záslužný čin a uvítal bych jeho knižní vydání co nejdříve. Do společenské rubriky příštího čísla bych si dovolil upozornit na dvě bolestná úmrtí v roce 2006:

RNDr. Dušan Kopa, nar. 15. 2. 1935, petrograf, zemřel nečekaně v Opavě dne 20. ledna 2006. Byl penzionovaným vědeckým pracovníkem Slezského zemského muzea v Opavě a specializoval se na petrologii silesických intruziv, bazik a ultrabazik.

RNDr. Josef Hettler, zemřel po delší nemoci 26. 9. 2006 ve věku nedožitých 80 let. Byl jedním z prvních poválečných žáků prof. R. Kettnera, s nímž se zúčastnil geologického mapování vrbenského devonu v podhůří Jeseníků už v roce 1950. Po internaci v šedesátých letech byl zaměstnán u Geologického průzkumu Ostrava a věnoval se geologickým poměrům v rudním revíru Zlaté Hory, později zpracoval metodiku regionálního geochemického mapování, jímž pokryl větší část Nízkého Jeseníku...”

Jaroslav Skácel

Společenská rubrika a výročí

• Životní jubilea členů České geologické společnosti od 1. 2. 2007 do 31. 7. 2007

60 let

24. 2. RNDr. Karel Seidl
7. 4. RNDr. Jiří Žítt
26. 5. Ing. Lubomír Fojt

65 let

7. 2. Ing. Ladislav Plechatý
12. 3. RNDr. Luděk Follprecht
6. 5. Mgr. Svatopluk Boleloucký
13. 5. Ing. Tamara Spanilá
21. 7. RNDr. Jaromír Karásek

70 let

17. 2. RNDr. Bohdan Koverdynský, CSc.
3. 3. RNDr. Blanka Studničná
10. 4. Ing. Václav Rybařík
12. 4. RNDr. Vladislav Babuška, DrSc.
13. 5. RNDr. Eva Píchová
17. 5. RNDr. Vladimír Čermák, CSc.
22. 5. Ing. RNDr. Jaromír Solnický
22. 5. RNDr. Ivan Vavříň, CSc.
29. 5. RNDr. Jan Drozen, CSc.
22. 6. RNDr. Jan Duffek, CSc.
1. 7. RNDr. Jan Švoma
11. 7. Prof. Ing. Zdeněk Vašíček, DrSc.
28. 7. Prof. RNDr. Zlatko Kvaček, DrSc.

75 let

10. 2. RNDr. Marcela Wallenfelsová
12. 2. RNDr. Jitřenka Staňková
20. 2. Jaromil Krajča
3. 4. RNDr. Vladimír Calábek
16. 5. RNDr. Norbert Krutský

12. 6. RNDr. Vratislav Jahoda
29. 6. RNDr. Radvan Horný, CSc.
2. 7. Ing. Vladimír Stodola

80 let

2. 2. Ing. Zdeněk Fojtík, CSc.
20. 5. Mgr. Jaroslav Záleský
19. 7. Ing. Vok Malínský, CSc.

81 let

3. 2. Prof. Ing. RNDr. Boris Hruška, DrSc.
15. 2. RNDr. Marie Neužilová, CSc.
16. 3. RNDr. Marie Prosová, CSc.
2. 4. RNDr. Vratislav Jiřele
6. 5. Miroslav Váně

82 let

12. 3. RNDr. Bohumil Vachtl
28. 3. RNDr. Jan Dornič, CSc.
29. 7. Prof. RNDr. Lubor Žák, CSc.

83 let

6. 3. RNDr. Zdeněk Kouřil, CSc.

85 let

15. 2. Prof. RNDr. Jiří Konta, DrSc.
24. 2. Prof. RNDr. Vladimír Homola, CSc.
30. 3. RNDr. Otto Fusán
1. 5. RNDr. Ludvík Loyda, CSc.
8. 6. Prof. RNDr. Zdeněk Pouba, DrSc.

94 let

5. 5. Prof. RNDr. Jiří Krupička

Omlouváme se za případné chyby a nedostatky, ale veškeré tituly a data narození jsou uvedeny tak, jak byly do sekretariátu společnosti nahlášeny. Změny prosíme hlase průběžně.

Prosíme všechny členy, jejichž jubileum se blíží a kteří si nepřejí být mezi jubilanty uvedeni, aby tuto skutečnost oznámili včas na sekretariátu společnosti a předešli tak nežádoucím mrzutostem.

Blanka Čížková

Následujícím členům se omlouváme, že jim nemůžeme k životním jubileím blahopřát, protože v sekretariátu Společnosti nemáme jejich data narození: RNDr. Pavel Brýda, Ing. Marie Čermáková, Ing. Jaroslav Sterzel, RNDr. Jan Hamáček, RNDr. František Hrouda, RNDr. Jiří Kessler, Ivan Landa, RNDr. Jiří Šíma, RNDr. Marie Starobová a Ing. David Koloušek.

Zdeněk Táborský

• Od poslední valné hromady na II. sjezdu společnosti zemřeli:

12. 9. 2005 Mgr. Josef Chot
14. 10. 2005 Ing. Leo Wolter

Praha
Brno

člen ČGS
člen ČGS

16. 11. 2005	RNDr. Cyril Belej	Borovany	člen ČGS
29. 11. 2005	RNDr. Petr Jakeš	Praha	člen ČGS
1. 12. 2005	RNDr. Stanislav Hurník	Horní Jiřetín	člen ČGS
koncem r. 2005	Prof. Ing. Jan Gruntorád	Praha	člen ČGS
	Ing. Jan Bradna	Trutnov	člen ČGS
	Ing. Jiří Králík	Brno	člen ČGS
	Miroslav Huka	Praha	
20. 1. 2006	RNDr. Dušan Kopa	Opava	
28. 1. 2006	RNDr. Jan Kovářík	Praha	člen ČGS
březen 2006	Ing. Vladimír Svoboda	Praha	člen ČGS
18. 4. 2006	Ing. Jiří Komínek	Příbram	člen ČGS
30. 5. 2006	Ing. Zdeněk Pácal	Praha	člen ČGS
	Jaroslav Svoboda	Pízeň	člen ČGS
3. 7. 2006	RNDr. Jiří Šindelář	Praha	člen ČGS
21. 8. 2006	František Kabát	Praha	člen ČGS
26. 9. 2006	RNDr. Josef Hettler	Jeseník	
	RNDr. Milan Tomášek	Praha	
9. 11. 2006	RNDr. Lubomír Malý	Brno	čestný člen ČGS
25. 11. 2006	RNDr. Jiří Straka	Praha	

Blanka Čížková, doplnil Zdeněk Táborský

• **V roce 2007 vzpomínáme následující výročí:**

Linné Karl	*1707	Prantl Ferdinand	*1907
Mitrovský Jan Nepomuk	*1757	Rädisch Jindřich	*1907
Hohenegger Ludwig	*1807	Slavík Alfréd	†1907
Mehoffer Ignác	†1807	Trampler Richard	†1907
Gränzer Josef	*1857	Vachtl Josef	*1907
Klvaňa Josef	*1857	Bouška Josef	†1957
Uhlig Victor	*1857	Cehák Karel	†1957
Krejčí Jan	*1907	Kralik Bruno	†1957
Mencl Vojtěch	*1907	Slavík František	†1957
Mendělejev Dimitrij Ivanovič	†1907	Vrabka František	†1957
Pokorný Miloslav	*1907		

Vybráno z Naučného geologického slovníku, rok vydání 1961, dodatek „Biografie pracovníků geologických věd“.

Zdeněk Táborský

• **Martin Chovan**

Začiatkom februára 2006 oslávil prof. Martin Chovan svoje šesťdesiate narodeniny. Pri príležitosti jeho okrúhleho jubilea a za jeho neúnavnú prácu na poli československej a slovenskej mineralógie mu Univerzita Komenského udelila striebornú medailu, ktorú prevzal na tohtoročnej konferencii vo Vyšnej Boci.

Cesta profesora Chovana za neprebádanými zákutiami mineralógie začala dávno predtým, ako vstúpil na pôdu Univerzity Komenského, kde túto vedu vyštudoval. Nadchla ho mineralogická zbierka jeho starého otca, záľuba túlať sa po slovenských horách a aj zvedavosť, ako spolu súvisia drobné zrnká v horninách s obrovskými skalnatými zrázmi, stráňami a dolinami. Vzťah k strmým svahom pokračoval aj ďalej, keď Martin závodne lyžoval a láska k horám pretrvala až dodnes.

Rozhodnutie Martina vyštudovať mineralógiu a venovať sa jej celý život je prínosom pre každého, kto s ním spolupracoval, a samozrejme aj pre paniu mineralógiu samotnú. Je to naslovovzatý odborník, so širokým rozhľadom a záberom v celom spektre vedy, ale zároveň aj s hlbokým a pedantným prístupom vo svojom odbore. Dobré známa je jeho dlhoročná práca týkajúca sa vzniku a vývoja hydrotermálnych mineralizácií, najmä Sb mineralizácií v Nízkych Tatrách a Malých Karpatoch. Nie je to ale človek, ktorý by sa tvrdošijne pridržiaval jednej metódy bez všímania si pokroku vo vedeckom svete. Martin sa vždy snažil zakomponovať nové trendy a nové postupy do svojej práce, čím výrazne obohatil slovenskú geológiu a hlavne mineralógiu. Okrem rudných mineralizácií v Západných Karpatoch vo veľkom rozsahu študoval aj ložiská rúd v Mongolsku. V neprístupnej tajge na severe Mongolska našiel so svojimi spolupracovníkmi ložisko volfrámu, na hraniciach s Čínou zase ložisko medi.

Martin Chovan je autorom alebo spoluautorom 75 recenzovaných odborných článkov, ktoré boli takmer 300-krát citované. Prednášal na mnohých domácich a zahraničných konferenciách. Úplný zoznam jeho publikácií je k nahliadnutiu na internetovej stránke: http://edo.uniba.sk:8000/cgi-bin/gw_45_1e/chameleon.

Z jeho pera (či skôr písacieho stroja a neskôr počítača) pochádza aj niekoľko kvalitných knižných publikácií. Spolu s M. Háberom, S. Jeleňom a I. Rojkovičom zostavil v roku 1994 monografiu *Ore Textures in the Western Carpathians*, ktorá detailne opisuje textúry rúd západokarpatských mineralizácií a predkladá ich genetickú interpretáciu. Táto monografia si právom vyslúžila slová uznania nielen u nás, ale aj v zahraničí. V kolektíve pod vedením prof. M. Koděru intenzívne spolupracoval na príprave troch dielov *Topografickej mineralógie Slovenska* (1986, 1990, 1990), ktorá sa stala neodmysliteľným zdrojom informácií pre slovenských mineralógov a geológov. Je tiež spoluautorom populárno-vedeckej knihy *Zlato na Slovensku* (2004), ktorá získala prémii Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2004 v kategórii prírodných a technických vied.

Počas svojho dlhoročného pôsobenia na Univerzite Komenského naučil Martin stovky, ak nie tisícky študentov, ako spoznávať minerály v odrazenom svetle, ako rozpoznávať textúry a štruktúry rúd, rozumieť minerálom, ich systematike, kryštalochémii a ich použitiu. Ja sám, ešte ako gymnazista, som sa stretol s Martinom prvýkrát pri mikroskope, kde sme si pozreli nábrusy z antimonitového ložiska Pezinok. Oveľa dôležitejšie ako vymenovať názvy jeho predmetov je opísať spôsob, akým pristupuje ku študentom vo svojej pedagogickej práci, či už sú to prednášky, cvičenia, terénne práce alebo individuálna práca s diplomantmi a doktorandmi. Jeho priateľský a férový postoj, odborný nadhľad, široké znalosti a prepotrebná dávka trpezlivosti sú vlastnosťami, ktoré si na ňom študenti cenia. Jeho výnimočnému pedagogickému štýlu vďačia mnohí, vrátane mňa, za to, že sa dodnes s radosťou venujú mineralógii. Mnohých dokázal pritiahnuť, povzbudiť, nadchnúť a inšpirovať.

Záverom by som chcel Martinovi za všetkých kamarátov, kolegov, spolupracovníkov a študentov poďakovať za jeho prínos do slovenskej mineralógie a za jeho priateľský vzťah a zároveň mu zaželať do ďalších rokov veľa tvorivých síl, zdravia a osobnej spokojnosti.

Juraj Majzlan

• Jubileum profesora Františka Pošepného

Před jilemnickým zámekem, při vchodu do parku, stojí žulový monolit. Do něho zasazená bronzová deska zobrazuje postavu horníka, který ve skloněné pravici drží mlátek a levicí pozvedá roušku z bysty ověčené vavřínem. Bysta zpodobňuje muže, z jehož ušlechtilé tváře vyzařuje energie a cílevědomost. Na podstavci pod ní je nápis: *FRANTIŠEK POŠEPNÝ *30. 3. 1836, †27. 3. 1895, PROFESOR A SLAVNÝ GEOLOG ČESKÝ.*

Narodil se v roce 1836 v podkrkonošské Jilemnici. Byl předním z tvůrců moderní ložiskové geologie. Jeho význam a vědecký vzhlas daleko přesáhly hranice naší vlasti. Jméno a dílo Pošepného jsou našim geologickým odborníkům dobře známy.

Připomeňme si některé méně známé epizody jeho života, které spadají do vrcholného období jeho odborné a vědecké činnosti. Ví se o něm, že byl velmi silná individualita. Jeho badatelské zaujetí, znalosti, nadání, vytrvalost, důslednost, názorová přímota, nepoddajnost, ale i jeho úspěchy vyvolávaly v jeho okolí nepochopení a mnohdy i zášť, zvláště mezi nadřízenými. Měl řadu nepřátel, kteří mu ztrpčovali život, ať v jeho působistích v Uhrách, nebo ve Vídni, nebo vposledu v Příbrami.

Následující pasáž nám přiblíží některá protivenství, která se mu stavěla do cesty, a způsoby, jakými se snažil je přemoci.

Jeden z drobnějších střetů se udál počátkem roku 1879 (v jehož podzimu Pošepný ukončil své působení na Ministerstvu orby ve Vídni). O neshodě se dovídáme z textu úvodní poznámky k jeho spisu „Die Wasserfälle des Niagara und ihre geologische Bedeutung“:

Úvodní poznámka.

Tato přednáška, proslovená 26. února 1879 ve Spolku pro šíření přírodovědných znalostí ve Vídni, měla být uveřejněna v 19. svazku Spolkových spisů. Ale viceprezident Spolku a redaktor Spolkových spisů pan Johann Edler von Nahlik, c.k. vrchní zemský rada v. v., mně předložil požadavek, abych z článku vynechal část, která se týká nauky o zachování energie. Tím méně jsem byl nakloněn vyhovět tomuto požadavku, když se na základě korespondence v záležitosti vedené z pana viceprezidenta vyklubal osobní nepřítel této fyzikální poučky a když učinil uveřejnění přednášky ve Spolkových spisech závislým na požadovaném vynechání. Za takových okolností dávám přednost vydat tuto přednášku samostatně v původní podobě.

Autor

Na podzim r. 1879 Pošepný přešel do Příbrami, aby se tam na Báňské akademii ujal vedení nově vzniklé katedry pro speciální geologii ložisek, o jejíž zřízení se sám zasloužil. Přitom mu byl udělen titul báňského rady (Bergrath) a hodnost docenta vysoké školy. Pověřen novými vědeckovýzkumnými a organizačními úkoly pustil se horlivě do práce. Předmětem jeho výzkumů byl celý příbramský rudní revír a navíc výskyt zlatá v Čechách a přilehlých zemích. V roce 1882 byl jmenován mimořádným a v r. 1887 řádným profesorem speciální geologie ložisek a analytické chemie.

Nebyl však v Příbrami spokojen, neboť se v tomto malém městě časem stal účastníkem nepřijemných, leckdy osobně podbarvených polemik. Měl různá nedorozumění s kolegy i s úřady. Zdálo se mu, že je přehlížen. Postupně narostl antagonismus mezi ním a Báňským ředitelstvím do velkých rozměrů. Ve svých ložiskových výzkumech mohl pokračovat jen s obtížemi, neboť mu byl soustavně ztěžován volný vstup do dolů k objektům jeho bádání. To ho rozladovalo a ztrpčovalo mu život.

Obr. 1. Pamětní deska F. Pošepného, pořízená městem Jilemnice a zvláštním výborem v roce 1907, dílo sochaře profesora Bohumila Kafky.

mosti ve vlasti své k platnosti přivésti a byl by rád po smrti Krejčího r. 1887 na jeho místo v Praze nastoupil, avšak nepodařilo se mu.

V roce 1888 požádal tedy Pošepný o roční dovolenou ze zdravotních důvodů. Poměry v Příbrami se dále vyhrcovaly. V lednu roku 1889 se totiž v renomovaném časopise „Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen“ v rubrice „Zasláno“ objevil článek (podepsaný Báňským ředitelstvím v Příbrami), ve kterém byly Pošepného práce a jeho zjištění ostře napadány. Pošepný hned v následujícím, únorovém čísle časopisu reagoval rozsáhlou odpovědí, v níž jednotlivé body pomlouvačného článku vyvracel.

V březnovém čísle časopisu uveřejnilo Báňské ředitelství ostrou polemiku k této Pošepného obhajobě. A protože zá-pětí Ministerstvo orby zapovědělo, aby rozběhnutá polemika dále pokračovala, zařídil se Pošepný po svém – odešel do penze a přestěhoval se z Příbrami do Vídně. I když v žádosti o penzionování hrál jeho zdravotní stav jistou úlohu, nebyl zřejmě jejím jediným důvodem. Rozjel se postupně do celé řady evropských zemí, aby poznával, bádával a posléze spisoval a přednášel. Nastoupit na Filozofickou fakultu v Praze už si nepřál. Svědčí o tom vyjádření J. J. Jahna: Po smrti Novákové v r. 1892 pomýšlelo se naň a vybídla jej komise, jež měla návrh na obsazení geologické stoličky učiniti, aby se o ni ucházel, on však k záměru tomuto nepřistoupil, odebrav se již několik let před tím na odpočinek.

Křivá obvinění, kterými byl před odchodem z Příbrami častován, Pošepnému nevymizela z paměti. A tak ještě na konci života, už nezávislý na nadřízených, zformuloval na posledních stránkách sborníku „Archiv für praktische Geologie II“ (vydaného r. 1895) své závěrečné slovo (*Schlusswort*) ke sporu s příbramským Báňským ředitelstvím z roku 1889. Chtěl tak kompenzovat křivdu, že nařízením Ministerstva orby zůstalo poslední slovo v polemice jeho protivníkovi, který měl zřejmou vazbu na toto ministerstvo. Přeložme si do češtiny několik zajímavých odstavců:

Pro porozumění vlastním příčinám mé polemické diskuse s příbramským podnikovým ředitelstvím se musím vrátit do období své služební činnosti při c. k. Ministerstvu orby. Byl jsem geologickým konzultantem pro státní hornictví do doby, kdy nabytí vlivu muž, který se s takovým stavem věcí nemohl smířit. Když jsem poznal neudržitelnost svého postavení za těchto okolností, přijal jsem profesuru na nově vytvořené katedře pro speciální geologii ložisek na c. k. Báňské akademii v Příbrami a doufal jsem, že se napříště budu moci – vzdálen od svého protivníka – věnovat svému speciálnímu oboru. Některá moje konstatování o příbramských poměrech (formulovaná v článku „Über die Adinolen in Příbram“, uveřejněném v časopise „Mineralogische und petrographische Mittheilungen“, Tschermak, X, 1888), která jsou evi-

A tak se tehdy, na podzim r. 1887, obrátil na svého přítele, mineraloga prof. Karla Vrhu (nově jmenovaného děkana Filozofické fakulty České univerzity v Praze) s dotazem, zda by na fakultě byly podmínky pro přijetí jeho žádosti o uprázdněné místo profesora geologie. Uchoval se koncept dopisu:

Ve Vídni 26.9.1887.

Milý příteli přítelovičí!

Úmrtím Krejčího jest uprázdněné u Vás místo profesora geologie, a tu by se naskytovala příležitost se k Vám přidružití, místo co bych jak dosaváde osamotněl svou cestou se bral. Nevím však, mám-li se o tuto stoličku ucházet a dovoluji sobě Tebe co starého přítele požádat, bys mně laskavě naznačil, jaké stanovisko u Vás převládá, zdali více k věci neb k osobě, zdali k prospěchu vědy vůbec neb zároveň k místním poměrům přihlízející. Zároveň dovoluji sobě Tě co nynějšího děkana filozofické fakulty o zprávu požádat, kterého času as sl. profesorský sbor návrh k obsazení předložití míní. Přijmiž pozdrav od starého přítele F. Pošepného.

Pátráním v archivu Univerzity Karlovy se nepodařilo nalézt bližší údaje o projednání zamýšlené žádosti na fakultě. Zřejmě ji Pošepný na základě Vrbovy odpovědi ani nepodal. Jisté je, že na místo po prof. Janu Krejčím nastoupil 36letý paleontolog mř. prof. Ottomar Novák, na fakultě již zdomácnělý. J. J. Jahn v „Časopise pro průmysl chemický“ v nekrologu k úmrtí Pošepného uvedl: *Pošepný snažně si toho žádal, aby mohl své ohromné vědo-*

Obr. 2. Avers a revers čestné oborové medaile Pošepného, udělované Akademií věd ČR za zásluhy v geologických vědách.

dentně pravdivá, vzbudila hněv mého protivníka ve Vídni. Poté, co mu byl redakcí uvedeného časopisu odmítnut jeho příspěvek do rubriky „Uvádí se na pravou míru“, podal do „Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen“ článek „Zasláno“ jakoby vyšlý z c.k. Báňského ředitelství v Příbrami, v němž se většina mých pozorování označovala za nesprávná a já navíc obviněn z literární krádeže. Přirozeně jsem v témže časopise toto obvinění ihned vyvrátil a způsobem, odpovídajícím povaze útoku, jsem přičinil několik poznámek, aby se mohl vyjevit účinný náskok mého protivníka v pravém světle.

Jak se dá tušit, nebyla věc tímto mým prohlášením ještě ukončena, neboť se objevila odpověď v rubrice „Zasláno“, ve které byly zopakovány předchozí invektivy – se závěrečnou poznámkou, že prý se Báňské ředitelství v této záležitosti už nepustí do žádné další polemiky. Několik dní před tím, než se objevil tento druhý útok, předal mně báňský hejtmán J. Lhotský z příkazu Jeho Excelence pana ministra orby rozhodné přání, aby další polemika ustala. Tím, že mi bylo zabráněno v obhajobě, podržel si útočník poslední slovo a já jako bych sdílel osud Valentina z Goetheova Fausta.

Naštěstí vzdor všem překážkám Pošepný dokázal vytvořit a odevzdat dílo, které budilo a budí respekt u odborníků-geologů doma i ve světě. Vzhledem k jeho vynikajícím znalostem a rozsáhlým zkušenostem, které uplatňoval v hornické praxi a ve vědeckých pojednáních, a vzhledem k obdivuhodným výsledkům jeho badatelské činnosti se mu dostalo od nezaopatřených hornických organizací a vědeckých kapacit už za jeho života zasloužených poct. Byl přijímán za čestného člena zahraničních geologických společností, hornické spolky žádaly o svolení pojmenovat se podle něho, byl často citován v odborných studiích navazujících na jeho publikace (zvláště na jeho stěžejní dílo „Geneze rudních ložisek“), mezinárodní vědecká shromáždění vyslovovala obdiv jeho vědeckému přínosu, za zásluhy v oboru mu byl udělen Řád železné koruny.

Úctu k jeho jménu nesly v sobě po dlouhá desetiletí i pozdější generace. A tuto úctu projevuje také naše současnost: Akademie věd České republiky uděluje od roku 1995 (v návaznosti na předchozí plaketu Pošepného ČSAV) čestnou oborovou medaili Pošepného za zásluhy v geologických vědách. Jméno Pošepného se tak ocitá v rovnocenné řadě se jmény Palacký (historie), Dobrovský (sociologie), Engliš (ekonomie), Mendel (biologie), Purkyně (biol.-med.), Bolzano (matematika), Mach (fyzika), Heyrovský (chemie).

Hlavní město Praha pojmenovalo v roce 1982 náměstí v Praze 4 poblíž Kunratického lesa jménem Pošepného. Velká škola, umístěná na tomto náměstí, se na internetu uvádí jako „Základní škola Pošepného“.

Pokračovatelka v tradicích příbramské Báňské akademie, Vysoká škola báňská – Technická univerzita v Ostravě, otevřela v roce 1989 budovu, v níž jsou soustředěny tisíce vzorků sbírek mineralogických, petrografických, paleontologických a sbírek nerostných surovin. Plní výukovou, vědeckovýzkumnou i všeobecně vzdělávací funkci. A nese název „Geologický pavilon profesora Františka Pošepného“.

Dlouhodobé působíště Pošepného, město Příbram, se mu chystá slavnostně odhalit pamětní desku na budově bývalého Báňského ředitelství. Na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity v Praze je vystavena bysta Pošepného v životní velikosti.

Profesor Pošepný je podle svého přání pochován na jilemnickém hřbitově po boku svých rodičů. Už dávno zemřel, ale jeho dílo zůstalo a zůstane pro vědu i praxi ještě dlouho živé a nezapomenutelné. Alegorie na Kafkově bronzové desce v žule před zámek vyjadřuje totéž: horníkova zdvižená ruka nezemdlí, závoj zapomnění nezastře památku Františka Pošepného.

František Marek

Zemřel RNDr. Lubomír Malý

Ve čtvrtek 9. listopadu 2006 ve věku 73 let zemřel po dlouhé těžké nemoci významný geolog, čestný člen České geologické společnosti, zakládající člen Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska a člen představenstva pan RNDr. Lubomír Malý.

RNDr. Lubomír Malý celý svůj život od studentských let zasvětil studiu a průzkumu v rosicko-oslavanské uhelné pánvi, geologické stavbě a ověřování uhlonosného vývoje permokarbonu boskovické brázdy.

Po ukončení vysokoškolských studií v roce 1955 nastoupil v Rosických uhelných dolech do funkce geologa na podnikovém ředitelství RUD v odboru hlavního měřiče a geologa. Po celá dlouhá léta pak byl hlavním geologem RUD. Řešil řadu problémů ložiskové geologie počínaje mapováním, řízením průzkumných prací, otvírky ložiska, přípravy dobývání a nakonec i ukončení těžby v revíru. S výzkumnými ústavy řešil geofyzikální ověření reliéfu podloží boskovické brázdy, gravimetrický průzkum povrch-důl, ověření stavby uhelných slojí, podílel se na řešení problematiky průtrží uhlí a plynu ve velkých hloubkách. Řešil realizaci průzkumu, otvírky a těžby kameniva na nových lokalitách západně od Brna. Spolupracoval při návrhu řešení dálničních tras západně Brna, tunelovou dálniční trasu dálnice D1, dálniční trasu boskovickou brázdou a další.

RNDr. Lubomír Malý také od roku 1956 externě vyučoval na katedře geologických věd přírodovědecké fakulty UJEP Brno. Zde vyučoval Základy hornictví, Geologii uhelných ložisek, Oceňování ložisek a výpočet uhelných zásob, Vrtnou techniku. Realizoval odborné a geologické kursy důlního mapování, učil také na průmyslové škole hornické v Zastávce u Brna. Vedl práce celkem 24 absolventů VŠB Ostrava, UJEP Brno ad. Vedl mnoho exkurzí do terénu revíru, uskutečnil řadu přednášek, výstav, má velkou zásluhu na vytýčení nových exkurzních tras, budování naučných stezek. Zásluhou RNDr. Lubomíra Malého byla také v Oslavanech vybudovaná naučná stezka permokarbonem boskovické brázdy, která se řadí svým významem mezi nejpřednější lokality v Evropě.

V roce 1988 byl Lubomír Malý zvolen předsedou brněnské pobočky České geologické společnosti. V roce 1993 zrealizoval konání posledního společného sjezdu České geologické společnosti a Slovenské geologické společnosti. A tehdy byl jmenován čestným členem České vědecké společnosti.

V letech 1979-1995 se konalo pět celostátních vědeckých konferencí na Rosických uhelných dolech ve Zbýšově u Brna, které řešily problematiku geologické stavby uhelných ložisek ve velkých hloubkách. Všechny byly připraveny a realizovány dr. Malým. V roce 2002 byl rovněž hlavním organizátorem dvoudenní celorepublikové v pořadí šesté navazující konference, tentokrát uspořádané již pod záštitou Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska.

RNDr. Lubomír Malý během let vydal nebo se podílel na téměř stovce odborných statí, publikovaných jak samostatně, tak v odborné literatuře. Za svou práci byl mnohokrát oceněn. Mezi nejvyšší udělená ocenění, která obdržel, patří Krajská cena Řehoře Mendla, udělená v roce 1983 kolektivu akademika Štelcla, jehož byl členem. Dále byla udělena tomto kolektivu v roce 1988 státní cena za vědecké objasnění hlubinné stavby východního okraje Českého masívu a jeho nerostného potenciálu. V pedagogické oblasti byl za spolupráci s katedrami geologických věd přírodovědecké fakulty UJEP Brno (v roce 1979) oceněn bronzovou medailí. V roce 1993 obdržel dr. Malý čestné členství v České geologické společnosti.

V roce 2003 byla vedením města Oslavany a Vlastivědného spolku R-O uspořádána na radnici Oslavan malá komorní slavnost na počest 70. narozenin pana doktora Malého, kde mu starostové města Oslavan a Zbýšova poděkovali a vyslovili uznání za jeho celoživotní práci ve prospěch našeho regionu a obou měst.

RNDr. Lubomír Malý přes své velké zdravotní potíže stále veřejně pracoval, dojížděl vlakem z Brna do Oslavan na zasedání představenstva a spolku. Svou odborností a celoživotní spjatostí s rosicko-oslavanským uhelným revírem byl velkým přínosem pro spolkovou činnost. Avšak poslední rok již obrovské zdravotní potíže panu dr. Malému nedovolily se zúčastňovat práce přímo v Oslavanech, přesto do posledního dne svého života se zabýval geologickou problematikou, pokračoval s publikační činností a v posledních měsících začínal připravovat program další celostátní geologické konference, která se má uskutečnit v příštím roce.

Odchod pana dr. Lubomíra Malého je velkou ztrátou pro Vlastivědný spolek Rosicko-Oslavanska, hornická sekce ztrácí odborného poradce, zasvěceného znalce geologických a montánních poměrů rosicko-oslavanské uhelné pánve, člověka, který vědecké práci a průzkumu geologické oblasti Rosicko-Oslavanska zasvětil celý svůj život.

Odchod pana RNDr. Lubomíra Malého je velkou ztrátou i pro celou českou montanistiku.

Čest jeho památce.

Za Vlastivědný spolek Rosicko-Oslavanska a hornickou sekci

Jarmila Plchová

• Rozloučení s RNDr. Jiřím Strakou

V pátek 1. prosince 2006 proběhlo v obřadní síni na berounském hřbitově poslední rozloučení s naším přítelem, kolegou a bývalým spolupracovníkem, kvartérním geologem RNDr. Jiřím Strakou. Zúčastnila se jej i početná delegace současných pracovníků České geologické služby a dalších geologických institucí.

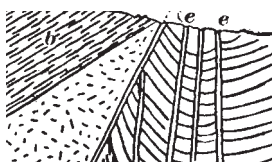
Jiří Straka se narodil 31. října 1942 v Přerově. Dětství a mládí prožil v obci Černín na Berounsku. Osmiletou školní docházku ve Zdicích ukončil v r. 1956. Po maturitě na geologické průmyslovce v Praze pracoval krátce v Krajském projektovém ústavu v Plzni a 9. listopadu 1960 nastoupil jako technik do oddělení kvartéru tehdejšího Ústředního ústavu geologického v Praze. Této instituci zůstal věrný až do odchodu do důchodu v roce 1999.

Jeho prvními profesními učiteli v terénu byli především zkušení kvartérní geologové dr. L. Urbánek a dr. L. Sýkora,

s nimiž se podílel na mapování opuštěného údolí Labe v úseku tzv. urbanické brány ve východních Čechách. Po dvouleté základní vojenské službě začal v roce 1965 dálkově studovat geologii na Přírodovědecké fakultě univerzity Karlovy. Studium ukončil v roce 1971 a v Ústředním ústavu geologickém byl přeřazen na funkci samostatného odborného pracovníka. V roce 1972 obhájil rigorózní práci „Kvartér v jihovýchodním okolí Nechanic“ a získal titul doktora přírodních věd. V 70.-90. letech se těžiště jeho práce přesunulo z východních Čech do pražského okolí. Byl redaktorem listů základních geologických map 1 : 25 000 Praha-východ a Roztoky a textových vysvětlivek k nim, spoluautorem na listech Mělník, Kralupy nad Vltavou a Odolena Voda. V závěru své geologické kariéry se podílel především na sestavení Geologické a přírodovědné mapy 1 : 50 000 Chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace Křivoklátsko. Tato mapa zachycuje i okolí jeho milovaného Černína, kam se po předčasném odchodu do důchodu počátkem roku 1999 uchýlil na své venkovské sídlo a kde se mohl v klidu věnovat svým zálibám – včelaření, práci na zahradě i procházkám do krásné okolní přírody.

Jiří Straka byl skromný a velmi pracovitý. Po předčasném úmrtí své manželky vychovával prakticky zcela sám od raného dětství obě své dcery, ale kromě povinností si našel čas i na své další koníčky, kterými byly kromě již výše zmíněných činností spjatých s přírodou i filatelie a numismatika. Do důchodu neodešel odpočívat, ale snažil se dál plně pokračovat ve svých aktivitách. Žel, některé jeho plány už se nenaplní. Zemřel v sobotu 25. listopadu 2006. Odešel tak tichý a nenáročný člověk, za kterým zůstal velký kus vykonané práce.

Přemysl Zelenka

Recenze, kritika, diskuze

• Průvodce geologií Šumavy autorů Jiřího Babůrka, Jaroslavy Pertoldové, Kryštofa Venera a Josefa Jiříčky. Publikace je rozdělena na dvě základní části, Všeobecnou geologii a Geologii Šumavy.

První část se skládá z kapitol Vznik planety Země, Pohyb kontinentů, Epochy ve vývoji života na Zemi, Geologické procesy, Minerály, Horniny, Zvětrávání hornin a Nerostné suroviny.

Ve druhé části najdete kapitoly Geologický vývoj Šumavy, Minerály šumavských hornin, Horniny Šumavy, Nerostné suroviny na Šumavě, Zlato na Šumavě, Grafitové ložisko Bližná, Křemen pro sklářskou výrobu, Vápence na Šumavě, Geomorfologie Šumavy, Půdy, Geografie Šumavy, Šumavské pláně, Horské hřbety Šumavy a Krajina a vegetace.

Kniha má 118 stran a text je doprovázen velkým množstvím velmi pěkných obrázků a fotografií. Jistě ji ocení každý milovník přírody, a to nejen jihočeské.

Zdeněk Tábořský

• Nakladatelství Springer vydalo v dubnu 2006 obsáhlé dílo prof. Petra Lázničky: **Giant Metallic Deposits: Future Sources of Industrial Metals**. Kniha má 732 stran, 458 obrázků a map a patří k ní CD-ROM, cena 160 euro.

Kniha je cenným zdrojem informací pro odborníky zabývající se ložiskovou problematikou.

Ložiska rud jsou v zemské kůře velmi nerovnoměrně rozložena a jen jejich malý počet se podílí na světových zásobách rud a ovlivňuje tak ceny těchto komodit. Význam velkých a bohatých ložisek stoupá především ve věku globalizace, kdy trh s rudami je ovládán malým počtem mezinárodních obchodních společností a je zásobován jen z několika rozsáhlých světových ložisek. Výzkum velkých rudních těles je řízen těžebním průmyslem – místními týmy mezinárodních společností a stovkami menších, které jim doufají svoje významné objevy prodat.

Geologická charakteristika světových ložisek rud a jejich uložení a jejich politicko-ekonomická omezení v přístupu a těžbě perspektivních oblastí byly žhavým tématem posledních patnácti let, ale získané a zveřejněné znalosti jsou jednostranné, roztroušené a kusé. Tato kniha je první, která se problémem zabývá komplexně, poskytuje souhrn ucelených dat. V knize je dostatek materiálu pro srovnávací studium metalogeneze, praktické informace pro těžáře a další inspirace pro investory do těchto komodit.

Podrobnosti o knize naleznete na www.springer.com.

Tamara Sidorinová

- Vyšel první český **Satelitní atlas světa**. Autorem je Milan Konšel. V Atlase najdete mimo textové části, tabulek s aktuálními geografickými údaji států světa a rejstříku satelitní snímky z družic Terra a Landsat. Atlas má 248 stran a stojí 699 Kč.

Zdeněk Táborský

Sběratelské zajímavosti a zprávy

Chalkozín z železnorudného ložiska Skály u Rýmařova

Železnorudná ložiska ve vrbenských vrstvách, jejichž skromné pozůstatky se nacházejí mezi Rýmařovem a Horním Městem, jsou součástí téměř souvislého pruhu výskytu železných rud, táhnoucího se od j. okraje Nížkého Jeseníku až po Malou Morávku (na severu). Na ložiskách převládá magnetit, který tvoří vtroušeniny a místy i větší koncentrace, zpravidla při překrytých karbonátech ve vulkanické sérii. Častý je i hematit, někdy ve formě spekularitu. Chloritické rudy jsou zastoupeny jen podřadně. Rudy mají metamorfní páskovanou texturu nebo jsou masivní (Skácel 1966).

Železnorudné ložisko „Pittenwald“, které se nachází asi 1,5 km sv. od obce Skály (dř. Hankštejn), bylo v minulosti těženo řadou drobných důlních děl, jejichž pozůstatky se nacházejí po obou stranách silnice do Rýmařova v prostoru tzv. hornoměstské zatáčky (2 km jz. od Rýmařova). Bylo s přestávkami těženo již od středověku (je zaznamenáno již na historické Komenského mapě Moravy). Předmětem zájmu bylo 700 m dlouhé pásmo s polohami hematitu o mocnosti až 4 m. Těžba, která byla ukončena v r. 1878, zasahovala až do hloubky 120 m. Převažují zde pozůstatky prací z 18. a 19. století, starší práce jsou již většinou aplánovány.

Přehled zdejších minerálů uvádí Burkart (1953). Hlavním rudním minerálem je hematit, který tvoří v chloritizovaných břidlicích drobné jemnozrnné agregáty či lupenité spekularity. Samostatně nebo s hematitem se objevuje jemně až hrubě zrnitý magnetit, ze sulfidických minerálů jsou uváděny bornit, chalkopyrit, galenit, pyrit a sfalerit. Minerály jaloviny tvoří kalcit, křemen, albit a siderit. Sekundární mineralizaci reprezentují hojné povlaky limonitu, chryzokol a malachit. Kruťa (1953) doplňuje přehled goethitem, který tvoří pseudomorfozy po krystalech pyritu. K nejzajímavějším nálezům patří nověji zjištěný modrý beryl, který studovali Novák a Jilemnická (1986). Byl nalezen na počátku osmdesátých let minulého století na nevelké haldičce, nacházející se asi 50 m s. od silnice z Rýmařova do Horního Města asi 100 m za druhým zákrutem hornoměstské zatáčky. U haldičky je znatelná deprese po odtěženém materiálu (pinka). Beryl je vázán na konkordantní křemen-kalcitové max. 10 cm mocné žilky, které často naduňují a bývají detailně provrásněné. Ojedinelé se v křemenné žilné výplni objevují drobné drůzové dutiny s milimetrovými krystaly křemene, kalcitu a ojedinelými lupínky hematitu. V nepatrném množství byly v žilách zjištěny albit, chalkopyrit, chlorit a muskovit. Beryl, který tvoří až 1 cm velké sloupcovité krystaly a jejich agregáty, je zajímavý zvýšenými obsahy hořčíku (2,64 % MgO) a železa (2,73 % FeO; Novák a Jilemnická 1986). V roce 2006 zde našli autoři i několik kvalitních vzorků se zrny pomněnkově modrých berylů až 2 cm velkých. Zrna tvoří radiálně uspořádané drobné sloupečky berylu, které zarůstají většinou do křemene na kontaktu s kalcitem. Výjimkou nebyly ani ukázky jednotlivých krystalů sytě modrého berylu do velikosti 0,5 cm. Spolu s ním bylo nalezeno i menší množství vzorků s měděnou mineralizací. Jsou to až 5 mm velká zrna a jemnozrnné agregáty chalkozínu, zarůstající do křemen-karbonátové žiloviny. Chalkozín, který z této lokality dosud nebyl uváděn, je šedočerný, kovově lesklý. Byl určen rentgenograficky; jeho hlavní složky Cu a S prokázala EDX analýza. Spolu s ním se objevují drobná zrnka chalkopyritu, se kterým chalkozín často srůstá. V těsném okolí obou sulfidů jsou přítomny zelené nálety a slabé povlaky malachitu a chryzokolu.

Literatura:

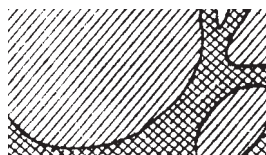
Burkart E. (1953): Moravské nerosty a jejich literatura. – Nakl. Čs. akad. věd. Praha.

Kruťa T. (1966): Moravské nerosty a jejich literatura 1940–1965. – Moravské muzeum. Brno.

Novák M., Jilemnická L. (1986): Hořčíkem a železem bohatý modrý beryl ze Skal u Rýmařova. – Čas. Mineral. Geol., 31, 2, 173–178. Praha.

Skácel J. (1966): Železnorudná ložiska moravskoslezského devonu. – Rozpr. Čs. Akad. Věd, Ř. mat. přír. Věd, 76, 11, 1–60. Praha.

Petr Pauliš, Martin Beneš a Jan Vojtek

Zajímavosti, próza, poezie a humor

• Ministři školství (školství a národní osvěty, školství, mládeže a tělovýchovy aj.)

(V některých případech docházelo k několikadenním překryvům, takže jsme měli ministry dva, někdy naopak od konce funkce jednoho do nástupu druhého bylo několik dní bezvládní)

Pořadí	Jméno	Ustaven do funkce	Zproštěn funkce	Počet dní ve funkci
1	HABRMAN Gustav	14. 11. 1918	15. 9. 1920	622
2	ŠUSTA Josef	15. 9. 1920	16. 9. 1921	367
3	ŠROBÁR Vavro	20. 9. 1921	7. 10. 1922	382
4	BECHYNĚ Rudolf	7. 10. 1922	3. 10. 1924	725
5	MARKOVIČ Ivan	3. 10. 1924	9. 12. 1925	431
6	SRDÍNKO Otakar	9. 12. 1925	18. 3. 1926	101
7	KRČMÁŘ Jan	19. 3. 1926	12. 10. 1926	288
8	HODŤA Milan	12. 10. 1926	20. 2. 1929	801
9	ŠTEFÁNEK Antonín	20. 2. 1929	7. 12. 1929	292
10	DÉRER Ivan	7. 12. 1929	14. 2. 1934	1156
11	KRČMÁŘ Jan	14. 2. 1934	24. 1. 1936	931
12	FRANKE Emil	24. 1. 1936	22. 9. 1938	712
13	ŠUBERT Engelbert	22. 9. 1938	4. 10. 1938	12
14	BUKOVSKÝ Stanislav	4. 10. 1938	1. 12. 1938	59
15	KAPRAS Jan	1. 12. 1938	9. 1. 1942	1145
16	MORAVEC Emanuel	19. 1. 1942	5. 5. 1945	474
17	NEJEDLÝ Zdeněk	5. 5. 1945	2. 7. 1946	424
18	STRÁNSKÝ Jaroslav	2. 7. 1946	2. 3. 1948	609
19	NEJEDLÝ Zdeněk	25. 2. 1948	28. 2. 1953	1831
20	SYKORA Ernest	1. 2. 1953	1. 10. 1953	244
21	ŠTOLL Ladislav	1. 10. 1953	15. 2. 1954	138
22	KAHUDA František	15. 12. 1954	19. 9. 1963	3200
23	CÍSAŘ Čestmír	20. 9. 1963	10. 11. 1965	786
24	HÁJEK Jiří	10. 11. 1965	7. 4. 1968	880
25	KADLEC Vladimír	8. 4. 1968	8. 1. 1969	244
26	BEZDÍČEK Vilibald	9. 1. 1969	27. 8. 1969	205
27	HRBEK Jaromír	27. 8. 1969	7. 7. 1971	680
28	HAVLÍN Josef	8. 7. 1971	8. 10. 1975	1400
29	VONDRUŠKA Milan	8. 10. 1975	7. 5. 1987	4229
30	JULIŠ Karel	8. 5. 1987	11. 10. 1988	523
31	SYNKOVÁ Jana	12. 10. 1988	4. 12. 1989	420
32	ADAM Milan	5. 12. 1989	27. 6. 1990	206
33	VOPĚNKA Petr	29. 6. 1990	2. 7. 1992	553
34	PIŤHA Petr	3. 7. 1992	27. 4. 1994	663
35	PILIP Ivan	2. 5. 1994	2. 6. 1997	1127
36	GRUŠA Jiří	3. 6. 1997	2. 1. 1998	185

37	SOKOL Jan	3. 1. 1998	17. 7. 1998	198
38	ZEMAN Eduard	22. 7. 1998	12. 7. 2002	1449
39	BUZKOVÁ Petra	15. 7. 2002	1. 9. 2006	1508
40	KOPICOVÁ Miroslava	1. 9. 2006		

Ferry Fediuk

Poznámka redakce: Tento seznam byl původně vytvořen jako zajímavost použitá pro přátelské setkání našich geologických pamětníků, mezi kterými vzbudil mimořádnou pozornost a vzhledem k faktu, že řada geologů pracovala a pracuje pod zmíněným ministerstvem a všichni jsme pravděpodobně chodili do školy (i když někdo spíše za školu), byla touto Radou Moudrých doporučena ke zveřejnění.

• Geologičtí staříci v akci

S mimořádným potěšením sleduji televizní pořad „Kluci v akci“, v němž dva sotva ochmýřeni mladíci s jedinečným elánem, vtípem a nápaditostí předvádějí netradiční mistrovské kousky kulinářského umění. Což ale takhle se podívat na jejich věkový protipól, na osoby, které dokáží být neméně virulentní a aktivní i přes svůj vysloveně výměnkářský věk. Takových lidí by se dal nepochybně najít velký počet v nejrůznějších odvětvích lidské činnosti. Ve Zpravodaji České geologické společnosti se však pochopitelně omezme na příslušníky našeho oboru. Vynechejme ty, kterým tiskařská černá na jejich důchodeckém dekretu Státního úřadu sociálního zabezpečení ještě ani pořádně neoschla a soustředíme pozornost na ty pokročilejší, pro něž si hranici arbitrárně vymezme věkem 75 let a výše. Ani v této věkové kategorii nechybějí mezi našimi geology tací, kteří své geologické kopačky odmítají pověsit na hřebík a naši geologii přinášejí svůj příspěvek měrou nikoliv nevýznamnou. Geologické obory jim k tomu poskytují zcela výjimečné možnosti. Hraje v nich totiž významnou roli empirie a ta s postupujícím věkem narůstá, zraje a může být úspěšně uplatňována. Geologové jsou v tomto ohledu ve zcela protichůdné situaci než třeba teoretičtí fyzici, o nichž platí, že pokud něco velkého nevymyslí do své třicítky, nevymyslí později už vůbec nic.

Nebudeme se v této glose vracet k osobnostem, které už nejsou mezi námi. Jejich typickým příkladem je František Fiala (1903–1990), který i po své pětasedmdesátce uveřejnil řadu velice moderně pojatých a obsahově bohatých článků. Věnujme se pouze těm, kteří jsou a doufejme, že ještě dlouho budou geologicky činní. Věkem by sem patřila i řada geologů, kterým však zdravotní stav či jiné důvody již neumožňují do geologického dění aktivně zasahovat; nezapomínáme na ně, ale tento příspěvek jim věnován není. Vynecháme i všechny dříve narozené, byť zasloužilé a i nadále aktivní geologické dámy, protože jejich zařazení do kategorie staříků by bylo nespolečenské. Autorovi těchto řádků budiž odpuštěno, že některá jména, která by plně zasloužila být zde uvedena, opomenul. Nestalo se tak ve zlém úmyslu. Třeba se mezi čtenáři Zpravodaje najdou takoví, kteří tento lapsus napraví: redakce jim ráda dá již v příštím čísle prostor. Omlouvám se i za to, že kratičká charakteristika současných aktivit vyjmenovaných osob patrně nebude ve všech případech ta nejvýstižnější. Následující jména jsou uvedena abecedně, tedy ani ne podle data narození, ani podle pomyslných zásluh či bývalých postavení a dokonce ani ne podle citačního indexu. Ke jménům nejsou připojeny tituly, protože jde vesměs o osobnosti, které žádnou titulovou výzdobu nepotřebují.

Jan Hus Bernard (7. 9. 1928 Praha) uplatňuje své jedinečné znalosti systematické mineralogie publikacemi špičkových monografií

Arnošt Dudek (8. 5. 1928 Turčianský Sv. Martin) nenapodobitelně rovná pro ČGS výbrusový archiv, konzultuje, recenzuje, publikuje

Bohuslav Fojt (22. 11. 1929 Zábřeh na Moravě) nadále pedagogicky působí na PřF MU v Brně, spoluautor nové příručky o horninotvorných minerálech

Jaroslav Hak (12. 3. 1931 Kutná Hora) uplatňuje své bohaté zkušenosti světové mineralogie a ložiskové geologie jako poradce a překladatel

Václav Hanuš (12. 7. 1930 Hradec Králové) pro jeho tektonomagmatické koncepce je Evropa malá: sleduje Wadan-Benioffovu zónu po celém světě

Jaroslav Havelka (20. 2. 1931 Pecka u Jičína) montanista i v duchodu pokračující v pedagogickém působení na VŠB TU Ostrava

Josef Kavka (25. 4. 1922 Hořovice) petrograf, který „vymazal“ leucit z vulkanitů ČR a v současnosti rediguje již 10. svazek sborníku Geologia internacia

Stanislav Klír (8. 2. 1931 Praha) stálá autorita v hydrogeologii, jediný geolog s dvojnásobnou vědeckou hodností DrSc. (bis) a major české armády v záloze

Jiří Konta (15. 2. 1922 Žleby) shrnuje své celoživotní poznatky o povaze jílové hmoty a o její civilizační úloze

Lubomír Kopecký (19. 12. 1924 Oleško u Litoměřic) vytrvale prosazující názory o kryptovulkanismu a celoživotní poznatky o mladých vulkanitech ČR

Jiří Krupička (5. 5. 1913 Praha) nestor české geologie, promítající své geologické zkušenosti do filozofické a memoárové literatury

Jan Kutina (23. 7. 1924 Praha) jako odborník na metalogenezi a autor originálních koncepcí stále působí na American University v USA

Miloš Kužvar (21. 9. 1928 Praha) v posledních letech se zamýšlí nad rolí ložiskové geologie v současném globalizovaném světě

Miroslav Malkovský (2. 10. 1927 Parník u České Třebové) pokračuje v rozpracování svých studií o chronostratigrafickém členění českého terciéru

Karel Melka (5. 8. 1930 Pokratice) přední znalec fylosilikátů a laboratorních technik jejich určování, funkcionář České jílové společnosti, externista ČVUT

Karel Paděra (5. 5. 1923 Černožice n. Labem) dává v posledních letech své neomylné mineralogické oko do služeb vrcholové české filatelie

Jan Petránek (7. 8. 1922 Praha) těží ze svých bohatých celoživotních zkušeností se sedimentárními terény

Zdeněk Pouba (8. 6. 1922 Zvolen) ložiskový konzultant, renomovaný recenzent a oponent, přední znalec neoproterozoika

Pavel Povondra (7. 12. 1924 Žamberk) jako odborník na geochemii minerálů stále nemá v ČR sobě rovného

Vladimír Prouza (29. 1. 1930 Rtyně v Podkrkonoší) špičkový poradce České geologické služby pro podkrkonošský a vnitrosudetský karbon

Pavel Röhlich (13. 6. 1931 Praha) navázal na svá celoživotní studia geologie středních Čech ve stylu připomínajícím titul „Pán prstenů – návrat krále“

Vladimír Sattran (9. 10. 1930 Praha) funkcionář ČGS, autor (nejen) díla o geologii Burkiny Faso, iniciátor geologických setkání v Café Barrande

Josef Sekyra (24. 2. 1928 Nové Město na Moravě) s obdivuhodnou vytrvalostí prosazující instalaci svých jedinečných antarktických sbírek

Jaroslav Skácel (19. 6. 1928 Ždánice) v posledních letech se soustřeďuje hlavně na geologickou historiografii

Ervín Slánský (15. 12. 1929 Praha) šířící i nadále dobrou pověst české mineralogie u protinožců

Josef Staněk (14. 11. 1928 Brno) přední odborník v moravské topografické mineralogii, přinášející stále nové poznatky o zdejších pegmatitech

Vladimír Šibrava (19. 8. 1930 Kolín) skvělý hodnotitel kvartérních geologických poměrů z nejrůznějších míst světa

Jan Šilar (9. 9. 1926 Ústí n. Labem) nadále přednášející hydrogeologii na PřF UK v Praze a na UJEP v Ústí n. Labem

Jaroslav Tyráček (26. 9. 1931 Nová Cerekev) nepostradatelný člen České geologické služby pro obor geomorfologie a kvartérní geologie

Miroslav Váně (6. 5. 1926 Louny) odborník na severočeský terciér a křídou, který o nich napsal monografii a neváhal nasadit vlastní finance k vydání svého životního díla

Mirko Vaněček (7. 9. 1928 České Budějovice) expert na světová rudní ložiska, nyní v dvouletém kontraktu poradce vlády Ázerbájdžánu pro tamní rudy

Zdeněk Vejnar (27. 8. 1923 Domažlice) v tandemu s poněkud mladším Jiřím Fialou realizátor nových geologických studií v česko-německém pohraničí

Lubor Žák (29. 7. 1925 Praha) pilně pracující na své životní monografii o geologii, petrografii a mineralogii Železných hor.

Nejsou skvělí, ti naši nezdolní, agilní, aktivní, zkušení, sečtělí, flexibilní, komunikativní, přínosní, produktivní a mladým místo nezabírající geologičtí staříci? Chtěl by snad o tom někdo pochybovat?

Ferry Fediuk

Poznámka redakce: Mezi vyjmenované „staříky“ patří nepochybně i autor příspěvku.

• O 17. listopadu, Šemberu a Klárce

Sychravé listopadové počasí už většinou neláká k delším procházkám, natož k vyjížděním na kole. Letošní výroční 17. listopad ale k nějakému takovému podniku vybízel – sluníčko dopoledne sice nesměle, ale přeci jen vykukovalo mezi mraky a bylo teplo. Místo abych šla zapalovat svíčky na Národní třídu, vzala jsem svůj bicykl a vyrazila z Babic směrem k Žernovce.

Tentokrát jsem vynechala zastavení v lomu Horka, kam si většinou jezdím prohlížet haklíky a dlažební kostky různých velikostí z říčanské žuly, která se tu stále láme. Když jsem projížděla Štíhlicemi a mířila na Doubravčice, bezděky mi bleskla hlavou vzpomínka na Jana Wericha. Toho pána jsem bohužel osobně neznala, ale četla jeho knížky, i ty o něm. Jednu z nich napsal jeden „malostraňák“, který se kdysi přátelil s Werichovou dcerou Janou a měl možnost trávit s Janem Werichem nějakou dobu na chalupě ve Velharticích. Tenhle člověk měl chatu v Doubravčicích a ve své knize píše o tom, jak řidič nočního autobusu, který ho vezl za rodinou na chatu, odbočil z hlavní silnice na Kostelec nad Černými Lesy přes les do Doubravčic, jen aby mohl poslouchat vyprávění o Janu Werichovi.

Já jsem těsně před Doubravčicemi uhnula do údolí říčky Šembery. Žulové skály na obou březích klikatící se říčky vy-padají v podzimním slunci až přízračně. Přecházím lávku, sbitou ze dvou ztrouchnivělých klád, s kolem na rameni. Můj muž tvrdí, že mám nejlepší kolo v rodině – vyzdvihneš ho do výšky na prstě jedné ruky. No nevím, já se trochu pronesla, ale odměnou mi byl pohled na nejvyšší ostroh nad údolíčkem s pozůstatky hradu Šember. O hradu, pů-

vodně zvaném zřejmě Šemberk, se psalo už v době, kdy ještě neexistoval. Roku 1357 totiž držitel Kostelce Ješek z Náchoda prodal mindenskému biskupovi místo pro stavbu hradu, který pak byl v majetku cisterciáckého kláštera v Klášterní Skalici u Kouřimí. Pozdější podrobnější osudy hradu jsou však nejasné, v polovině 15. století už byl opuštěn.

Z rozcestí Na Šembeře vede do Kostelce nad Černými Lesy silnička do pozvolného kopce. Šlapala jsem statečně celých 5 km bez zastavení, ale bolesti zad i nohou mi připomněly, že bych měla víc trénovat a ne jezdit všude jen autem.

Kostelec byl ve sváteční den liduprázdný, a tak jsem nabrala směr na Jevany. Z geologického hlediska se už dostáváme do oblasti permských pískovců, známý je arkózový červený, tzv. nučický, který byl často v minulosti používán na stavbách, podezdívkách, božích mukách a zvonicích v okolí. Ještě v Kostelci jsem se vrhla k červenému kříži na jednom z nároží – k mému zklamání byl sice z pískovce, ale ne z nučického, jen na červeno nabarvený.

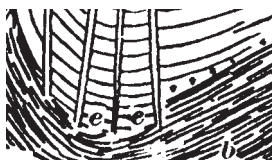
Asi 1 a půl kilometru východně od Jevan je uprostřed lesů místo zvané Aldašín. Bývala tady kdysi ves, která byla zničena za třicetileté války. Dnes tu stojí barokní kostelík z roku 1729 a s věží přistavěnou o několik desítek let později. Kolem kostela je hřbitov. Kamarádka Pavla tu má pohřbeného strýce – filmového dokumentaristu Jana Špátu. Jeho hrob z porfyrického šedého granitu svítí novotou a je vidět už od vrat hřbitova. Líbí se mi kámen i provedení náhrobku, jenom mne napadá, že tu Jan Špáta ještě pár let mohl být a natočit několik dalších svých úžasných filmových dokumentů.

Procházím mezi náhrobky, některé jsou už skoro 200 let staré, čtu jména a představuju si osudy lidí, kteří pod nimi spí. Jako geolog se v duchu snažím určit provenienci žul, mramorů i pískovců. Ale tady ten je určitě dovezený z ciziny. Čtu jméno zemřelého – Klárka Svobodová 4. 1. 1996 – 18. 8. 2000. Na hrobečku sedí plyšový zajíček a vedle stojí malovaný dětský hrníček. Rozsvícená svíčka dokazuje, že tu někdo před chvílí byl a mně dochází, že stojím u místa posledního odpočinku dcery známého hudebního skladatele současnosti, jehož osudy a osudy jeho mladé ženy byly nescísněkrát přetřásané v médiích.

Šlapu dál, ale pořád nemůžu z hlavy vyhnat pohled na opršelého zajíčka a musím myslet na holčičku, kterou jsem neznala, ale která by, kdyby ji nezabila zhoubná nemoc, byla dnes jen o něco málo starší než můj syn.

Posledních 12 kilometrů z Jevan do Babic jedu už ztěžka. Do muzea Karla Gotta se dnes zase nepodívám, snad někdy jindy?? Dorazím domů docela unavená, ale hřeje mne pocit, že se 17. listopad 2006 docela vyvedl.

Bára Dudík Schulmannová

Biografický slovník

• BIOGRAFICKÝ SLOVNÍK PRACOVNÍKŮ V GEOLOGII – pokračování

ANDRUSOV, Nikolaj Ivanovič, Prof., ruský geolog, 7. 12. 1861 Oděsa, j. Rusko (nyní Ukrajina) – 24. 4. 1924 Praha, ČSR.

Absolvoval univerzitu v Oděse, kde zůstal jako pedagog. 1890 a 1894 vedl expedice na lodi Černomorec v Černém a Marmarském moři. 1893 profesor geologie na univerzitě v Jurjevu (nyní Tartu, Estonsko), 1904 na univerzitě v Kyjevě. 1889 se oženil s Naděždou Schliemannovou (1861–1935), dcerou objevitele Troje Heinricha Schliemanna. 1897 se jim narodil syn Dmitrij, později významný čs. geolog (viz). 1911 navržen na profesora univerzity v Sankt Peterburgu, úředními místy zamítnut. Poté správce geologické sbírky muzea AV. Po revoluci 1917 učil na nové univerzitě v Simferopolu na Krymu. Po vítězství bolševické vlády rodina odešla do Paříže, 1922 do Prahy. Zamýšlel věnovat se geologii Moravy, ale po záchvatu mrtvice v Praze zemřel.

Studoval facie, paleogeografii, moluska, paleoekologii neogénu uzavřených pánví pontokaspické oblasti (j. Rusko, Ukrajina, Kavkaz, Zakaspická oblast), dále geologii Černého moře, juru kaspické oblasti a mořské terasy Kerčského poloostrova. Definoval neogenní stupně sarmat, pont, akčagyl, apšeron. Zpracoval vývoj pánve Černého moře od miocénu po recent, vč. propojení s Egejským mořem. Zvýšený obsah sirovodíku na dně Černého moře vysvětlil nedostatkem kyslíku ve vodě při nedostatečné vertikální cirkulaci vody (1892). První popsal fosilní útesy tvořené mechovkami (v neogénu Kerče a Tamanu, 1909). Stoupenec hypotézy organického původu ropy z odumřelé fauny (viz K. Engler, H. Hofer). Spoluzakladatel Ruské paleontologické společnosti (Paleontologičeskoje občestvo). Autor více než 160 prací; některé rukopisy připravil Dimitrij A. posmrtně do tisku v čs. časopisech. I když zůstal v exilu,

v sovětské odborné literatuře byl běžně citován a vysoce hodnocen jako průkopník mořské geologie a paleogeografie.

Andrusov, N. I. (1892): K voprosu o proischoždeniji serovoroda v vodach Černogo morja. – Izv. Russ. geogr. Obšč., 28, 4, 370–397.

– (1897): La mer Noire. Guide des excursions du VII congrés géologique, 29. Sankt Peterburg.

– (1897): Iskopajemyje i živuščije Dreissensidae Jevrazii. Sankt Peterburg.

– (1917): Pontičeskij jarus. – Geol. Rossiji, 42, 2, 1–41.

– (1923): Apšeroniskij jarus. – Tr. Geol. Komit., nov. Ser., 110.

– (1925): O potřetihorní mořské terase v oblasti Černého moře. – Rozpr. Čes. Akad. Věd Umění, 2, 34, 16.

– (1927): Le pliocene de la Russie méridionale d'après les recherches récentes. – Věst. Král. Čes. Společ. Nauk, 2, 1927.

ANGEL, Franz, Prof. Dr., rakouský geolog, 1. 1. 1887 Linz (Linec), Oberösterreich, habsburská monarchie (nyní Rakousko) – 4. 5. 1974 Graz, Steiermark, Rakousko.

Studoval na univerzitě v Grazu a ve Vídni, 1910–1931 učil na středních školách. Od 1920 na univerzitě v Grazu soukromý docent mineralogie a petrografie, 1925 mimořádný, 1931–1945 řádný profesor, přednosta Mineralogicko-petrografického ústavu. Prováděl terénní a petrografický výzkum krystalinika Východních Alp na území Štýrska a Korutan, v horských skupinách Hohe Tauern, Stubalpe aj. Jako mineralog pokračoval v paragenetickém směru výzkumu A. Breithaupt a A. Schraufa. Zastával teorii metasomatického vzniku ložisek krystalických magnezitů ve Východních Alpách (typ Veitsch) přeměnou původně karbonátových hornin, na rozdíl od hypotézy sedimentárního původu magnezitů. 1938–1944 předseda Deutsche Mineralogische Gesellschaft.

Angel, F. – Heritsch, F. (1919): Ein Beitrag zur Petrographie und Geologie mittesteirischen kristallinen Gebirge der Stubalpe. – Jb. Geol. Bundesanst. (Wien), 69, 43–204.

Angel, F. – Trojer, F. (1955): Zur Frage des Alters und der Genesis alpiner Spatmagnesite. – Radex Rdsch., 2, 374–392.

Angel, F. (1965): Retrograde Metamorphose und Diaphthorese. – Neu. Jb. Mineral., Abh., 102, 2, 123–176.

ANKER, Mathias Joseph, Prof., rakouský-štýrský mineralog, 6. 5. 1771 (nebo 1. 5. 1772) Graz, Steiermark, habsburská monarchie, nyní Rakousko – 3. 4. 1843 tamtéž.

Vystudoval ve Vídni přírodní vědy a medicínu. Současně s lékařskou praxí se pod vlivem přítele Friedricha Mohse, profesora mineralogie na Joanneu v Grazu, věnoval geologickým vědám. Opustil praxi, od 1811 byl Mohsovým spolupracovníkem, po Mohsově odchodu na báňskou akademii do Freibergu jeho nástupcem na Joanneu, 1818–1840 profesorem mineralogie, 1818–1843 kustodem mineralogické sbírky. Při výzkumných cestách po Štýrsku (Steiermark) studoval geologii, sbíral nerosty a miocenní vertebrata. 1828–1829 vydal katalog sbírky Joannea, 1832 první mapu Štýrska s geologickým obsahem. W. Haidinger pojmenoval 1825 na jeho počest nový karbonát nalezený ve štýrských železných rudách v Admontu a Eisenerzu ankerit; A. uveřejnil 1835 první chemickou analýzu tohoto nerostu.

Anker, M. J. (1809–1810): Kurze Darstellung einer Mineralogie von Steiermark. 2 d. Graz.

– (1832): Die erste geognostische Karte der Steiermark.

ANKINOVIČ, Jekaterina Aleksandrovna, sovětská mineraložka, 1912–1991.

Zabývala se mineralogií černých břidlic kambria s vysokými obsahy U a V v pohoří Karatau v j. části Kazašské SSR (nyní Kazachstán). Popsala 11 nových nerostů, mj. vodnaté vanadáty alvanit a satpajevit z oxidační zóny nalezišť Kurumsak a Balasauskandyk (Zap. Vsesoj. mineral. Obšč., 1959, 2). Spolu se svým manželem geologem Stepanem Gerasimovičem A. (1912–1985) předpokládali existenci souvislého vanadonosného horizontu ze s. Ťan-Šanu po Karatau, což průzkum potvrdil. Čestná členka Všesvazové mineralogické společnosti (Vsesojuznoje mineralogičeskoje obščestvo).

ANOSOV, Pavel Petrovič, generálmajor, ruský báňský odborník, 1799 Sankt Peterburg, Rusko – 25. 5. 1851 Omsk, z. Sibiř, Rusko.

Absolvoval 1817 báňský kadetský korpus (učiliště později změněné na Gornyj institut) v Sankt Peterburgu, poté působil ve státních Zlatoustských závodech na j. Uralu. Za 30 let zde postoupil od nejnižšího úředníka po báňského náčelníka Zlatoustských závodů. V revíru objevil 1832 ložisko korundu, 1834 rozsypy Au u Miassu, 1835 ložiska rud Ti-Fe. Zabýval se výrobou kvalitní oceli, legujícími přísadami do oceli (Mn, Cr, Ti aj.). 1831 patrně jako první použil mikroskop pro výzkum oceli v nábrusech. 1847–1851 náčelník státních Altajských závodů v j. části Sibiře.

ANSTED, David Thomas, Prof., britský geolog, fyzický geograf, 5. 2. 1814 Londýn, Velká Británie – 13. 5. 1880 tamtéž nebo Melton u Woobridge, Velká Británie.

Na univerzitě v Cambridge vystudoval 1839 matematiku. Adam Sedgwick ho přivedl k zájmu o geologii. 1840–1853 profesor geologie na King's College v Londýně, současně 1845–1861 lektor vojenského semináře East India Company v Addiscombe. Později přednášel fyzickou geografii. Od 1848 rovněž privátní konzultant pro obor geologie a báňského inženýrství. Procestoval Britské ostrovy i pevninskou Evropu. O návštěvě Čech uveřejnil 1840 krátký článek, zmiňující horniny kamenouhelné a „přechodné“ formace z okolí Prahy, Žlutic a Plzně. Aktivní člen londýnské Geological Society, editor několika prvních ročníků Quart. J. Geol. Soc.; od 1844 člen Royal Society of London.

Ansted, D. T. (1840): On the carboniferous and transitions rocks of Bohemia. – London Edinbg. philos. Mag. a. J., 17, 226–229.

- (1844): *Geology introductory, descriptive and practical*. 2 d. London.
- (1852): *Physical geography*.
- (1863): *The great stone book of nature*. London, 326 s.
- (1878): *Water and water supply in the British Islands*.

ANTHONY, John Williams, Prof. Dr., americký mineralog, 25. 11. 1920 Brockton, v. Massachusetts, USA – 8. 11. 1992 El Paso, z. Texas, USA.

Studoval na Brown Univerzity, po přerušení za války pokračoval na Univerzity of Arizona v Tucsonu (UAT). Od 1946 se v Arizona Bureau of Mines podílel na výzkumu radioaktivních rud. MS z geologie získal na UAT 1951, kde poté zůstal jako nástupce M. S. Shorta (+ 1952). 1965 získal PhD u C. Frondela na Harvard University v Cambridge, Massachusetts, za práci o fyzikálních vlastnostech syntetického monazitu ve vztahu k obsahu Th. Stal se profesorem UAT a kurátorem univerzitní mineralogické sbírky. Od 50. let se věnoval mineralogii Arizony, syntéze nerostů, strukturální krystalografii. Popsal z jv. Arizony nové nerosty vodnatý sulfát jurbanit z dolu San Manuel, Pinal Co., a silikát Cu kinoit ze skarnu v Santa Rita Mts., Pima Co. Po pensionování 1986 se podílel na vypracování kompendia *Handbook of Mineralogy*.

Anthony, J. W. – Laughon, R. B. (1970): *Kinoite, a new hydrous copper calcium silicate mineral from Arizona*. – *Amer. Mineralogist*, 55, 709–713.

Anthony, J. W. – Williams, S. A. – Bideaux, R. A. – Grant, R. W. (1977): *Mineralogy of Arizona*. Tucson; 3. přeprac. vyd. 1995, 508 s.

Anthony, J. W. (1997): *Handbook of Mineralogy*. III. Halides, hydroxides, oxides. Tucson, 628 s.

ANTROPOV, Petr Jakovlevič, ruský geolog, státní úředník, 16. 10. 1905 Kul'mež jv. od Moskvy, Rusko – 23. 6. 1979 Moskva, SSSR.

Vystudoval Moskevský geologicko-průzkumný institut (MGRI), od 1933 hlavní inženýr Východosibiřského průzkumného trustu. Od 1945 zástupce náčelníka, 1950 náčelník Hlavní správy geologie při Radě ministrů SSSR. Po zřízení ministerstva geologie 1953 první ministr geologie SSSR. V tomto období došlo v SSSR k mimořádnému rozvoji výzkumných a průzkumných geologických prací; vývoj v SSSR ovlivnil i situaci v čs. geologii (např. 1958 vznik Ústředního geologického úřadu). Od 1962 náměstek ministra středního strojírenství. Autor shrnujících prací o surovinové základně SSSR. Po smrti J. V. Stalina se 1954 zasloužil o rehabilitaci geologů postižených 1949 nezákonnými represemi. 1959 uveřejnil ostrou kritiku metalogenetické koncepce a metalogenetických map Ju. A. Bilibina a jeho týmu ve VSEGEI pro jejich komplikovanost a obtížnou využitelnost v průzkumné praxi.

ANUČIN, Dmitrij Nikolajevič, Prof., dr. geogr. nauk, ruský vědec, 21. 9. 1843 Sankt Peterburg, Rusko – 4. 6. 1923 Moskva, SSSR.

Pocházel z nezámožné dvořanské rodiny. Studoval nejprve na univerzitě v Sankt Peterburgu historii, poté na univerzitě v Moskvě zoologii (1867 disertace o rodu *Bison*). Pracoval pro moskevskou zoologickou zahradu, zároveň studoval sibiřský národ Ainů (publikace 1876). Na univerzitě v Moskvě se chystalo zřízení katedry antropologie, proto byl vyslán 1877–1879 na studijní cestu, pobýval mj. u Paula Brocy v Paříži. 1880 docent a vedoucí nové katedry, první katedry antropologie v Rusku. Po řadě organizačních změn (některým kruhům vadil A. jako darwinista) 1889–1919 vedoucí nové katedry geografie a řádný profesor geografie univerzity v Moskvě. Psal práce z etnografie, antropologie, demografie, geografie, geomorfologie, limnologie a zoologie Ruska, Afganistanu a Japonska. Studoval reliéf roviny a jezera střední a sz. části evropského Ruska; zdůrazňoval endogenní povahu velkých tvarů reliéfu rovin. Souhrn z 1895 patřil k raným pracím evoluční geomorfologie (ovlivněný W. M. Davisem 1889). A. uznával člověka jako geologického činitele, 1902 použil pojem antroposféra. Jako zoolog studoval velké savce, arktickou faunu, otázku restaurace nálezů mamuta. 1896 člen AV v Sankt Peterburgu. Z jeho žáků byl nejznámější L. S. Berg. Průkopník ruské univerzitní geografie a antropologie.

Anučin, D. N. (1895): *Rel'jef poverchnosti Jevropejskoj Rossiji v posledovatel'nom razvitiji predstavlenij o nem*. – *Zemlevedenije*, 1, 4.

– (1898): *Ozera oblasti istokov Volgi i verchov'jev Zapadnoj Dviny*. Moskva.

– (1925): *Proischoždenije čelověka*. 2. vyd. Moskva.

APFELBECK, Hugo, Prof. Dipl. ing., rakousko-český báňský odborník, 18. 3. 1889 Autal u Grazu, Steiermark, habsburská monarchie – 1. 4. 1967 Graz, Steiermark, Rakousko.

Po absolvování báňské akademie v Leobenu (Steiermark) 1911 báňský inženýr v dolech na různých místech habsburské monarchie, mj. v Ohniči j. od Teplic. Od 1916 v Čechách u firmy Škoda technický ředitel v uhelných a rudných dolech, 1921–1933 ředitel dolů ve Falknově (nyní Sokolov), 1933–1945 v Karlových Varech ředitel hnědouhelných, kaolinových a keramických provozů. Vypracoval revírní geologickou mapu falknovsko-loketsko-karlovarské (nyní sokolovské) pánve; 1931 vydal vysvětlující text. Zasloužil se o modernizaci hnědouhelného průmyslu sz. Čech, zkonstruoval a ve 20. letech ve Falknově uvedl do provozu briketovací lis. 1945 se po odsunu z ČSR vrátil do Rakouska. Od 1949 profesor hornictví na Montanistischen Hochschule v Leobenu. Psal práce z úpravnictví uhlí a technologie keramických hmot.

Apfelbeck, H. (1929): *Bewegungen der Obefläche infolge des Bergbaubetriebes und ihr Einfluss auf obertätige Bauwerke*. In Redlich, K. A. – Terzaghi, K. von – Kampe, R. (eds.): *Ingenieurgeologie*. Berlin, 446–465.

– (1931): *Přehled geologických poměrů falknovsko-loketsko-karlovarské uhelné pánve a jejího hospodářského vývoje*. Praha, 32 s.

APPLEMAN, Daniel E., Dr., americký krystalograf, mineralog, muzeolog, 11. 4. 1931 Berkeley, California, USA – 2. 1. 1998.

Studoval California Institute of Technology v Pasadeně (1953 BSc), poté na John Hopkins University v Baltimore u J. D. H. Donnaye 1956 získal PhD za práci o krystalové struktuře nerostů uranu liebigitu a johannitu. Od 1956 v U. S. Geological Survey studoval krystalovou strukturu mj. carnotitu, pyroxenů, borátů, spodumenu. Spolu s H. T. Evansem Jr. jako jeden z prvních využil ve strukturní krystalografii výpočetní techniku. V rámci projektu Apollo se podílel na výzkumu nerostů měsíčních hornin. Od 1974 v National Museum of Natural History, Smithsonian Institution ve Washingtonu, D.C., 1978–1983 vedl Department of Mineral Sciences, od 1988 zástupce ředitele muzea. Podílel se na scénáři expozice o Měsíci, výstavy k výročí plavby Kryštofa Kolumba, o J. D. Danovi aj. V té době studoval krystalovou strukturu nízkého tridymitu, becquerelitu, chalcophanitu aj. Od 1993 ředitel Cranbrook Institution of Sciences v Bloomfieldu u Detroitu v Michiganu, nového výzkumného a muzejního centra.

Appleman, D. E. (1956): Crystal structure of liebigite. – *Geol. Soc. Amer. Bull.*, 67, s. 1666.

Appleman, D. E. – Clark, J. R. – Ross, M. (1971): Crystal chemistry of lunar pigeonite. – *Amer. Mineralogist*, 56, 888–908. Appleman, D. E. – Evans, Jr., H. T. (1973): Indexing and least-squares refinement of powder diffraction data (Job 9214). – *US Geol. Surv. computer Contr.*, 20, 60 s.

Appleman, D. E. – Konner, J. H. (1978): The crystal structure of low tridymite. – *Acta crystallogr.*, 34, 391–403.

ARAGO, Dominique Francois Jean, Prof., francouzský vědec a politik, 26. 2. 1786 Estagel sz. od Perpignanu, department Pyrenées Orientales, j. Francie – 2. 10. 1853 Paříž, Francie.

Vystudoval 1803 Ecole polytechnique v Paříži, od 1810 profesor geodézie a matematiky tamtéž. Spolu s J.-B. Biotem se účastnil poledníkových měření ve Španělsku, po vpádu francouzské armády do Španělska 1808 se po dobrodružné cestě vrátil do Paříže. Od 1830 ředitel hvězdárny AV v Paříži, současně od 1830 stálý sekretář AV. 1830 vstoupil do politiky jako poslanec radikální levice, stal se velmi populární. 1848 v provizorní vládě ministr námořnictva a války, zrušil otroctví ve francouzských koloniích. 1851 odmítl přísahat věrnost císaři Napoleonovi III., odešel do ústraní.

Zabýval se fyzikou, astronomií a fyzickou geografii. 1811 objevil rotační polarizaci světla u křišťálu (objasnění podal 1812 Biot). 1820 objevil elektromagnetickou indukci. Studoval difrakci a disperzi světla, sluneční koronu, ledovce, vulkány, hydrologii. 1835 v práci o pramenech použil pojmy „nappes d'eau souterraines”, „nappes aquiferes”, „couches aquiferes”. V anglickém vydání (*On springs, artesian wells etc.*, in *N. Philos. J.*, 18, 1835) tyto pojmy byly nepřímě vhodně přeneseny do angličtiny v podobě „aquifer”. Vícekrát navštívil kráter Vesuvu, 1847 založil na Vesuvu stálou vulkanologickou observatoř. Uveřejnil 116 prací. Od 1809 člen AV v Paříži (v 23 letech!), člen Royal Society of London.

ARAMBOURG, Camille, Prof., francouzský geolog, paleontolog a antropolog, 1885 Paříž, Francie – 1969.

Působil jako praktický geolog v Oranu (v té době francouzská kolonie Alžírsko), později v Paříži. Po 1945 se podílel mj. na uranové prospekci v Maroku; z eocenních ložisek fosfátů popsal s J. Orcellem 1951 vanadáty U. Zároveň od 1936 profesor paleontologie v Museum national d'histoire naturelle v Paříži, zabýval se obratlovci mesozoika a terciéru a fosilními hominidy ve Středomoří a Africe. Vedl řadu expedic, mj. 1932–33 k Rudolfovu jezeru a řece Omo v jz. Etiopii, s nálezem australopitheka, 1954–1955 u Palicao (Ternifine) jv. od Oranu, kde našel ve spodním pleistocenu hominida blízkého pitekantropovi, kterého nazval *Atlanthropus mauritanicus* (nyní *Homo erectus*) a savce (machairoda, žirafy, nosorožce aj.). Zastával názor, že druhy se nemění („nestárnou”), vyhynutí způsobují mutace, vliv prostředí aj. Objevil řadu nových nalezišť fosilních obratlovců. Spolupracoval s Louisem Leakeyem. 1950 prezident Sociétés géologique de France, od které 1959 obdržel Prix Gaudry.

Arambourg, C. (1927): Les Poissons fossiles d'Oran. – *Mater. Carte géol. Algerie, Sér. 1, Paléont.*, 6, 2 d. Alger, 298 s.

Arambourg, C. – Piveteau, J. (1929): Les vertebres du Pontien de Salonique. – *Ann. paléont.*, 1929, 82 s.

Arambourg, C. (1947): Contribution a l'étude géologique et paléontologique du bassin du Lac Rodolphe et de la basse vallée de l'Omo. Partie 2: Paléontologie. Paris, 332 s.

– (1952): Les vertebres fossiles des gisements de phosphates. – *Morocco Serv. géol., Notes Mém.*, 92, 372 s.

ARDUINO, Giovanni, Prof., italský geolog, chemik, báňský odborník, 16. 10. 1714 Caprino Veronese sz. od Verony, Benátská republika, nyní Itálie – 21. 3. 1795 Venezia (Benátky), Benátská republika, nyní Itálie.

Pracoval jako báňský expert ve službách Benátské republiky a Velkovévodství toskánského, poté jako profesor mineralogie a metalurgie na univerzitě v Padově v Benátské republice. 1769 jmenován benátskou vládou provinciálním hospodářským prezidentem, v Benátkách založil a řídil Hospodářskou akademii. Zabýval se důlním, hutním a chemickým hospodářstvím a zemědělstvím republiky. Ze zájmu o geologii studoval j. svahy Alp, pádskou nížinu a s. část Apenin. Po výzkumu profilu v údolí Val d'Agno u Recoara sv. od Verony 1759 předložil ve 2 dopisech Antoniově Vallisnierimu dělení horninových souborů s. Itálie na „ordine Primario, Secundario, Terziario e Quarto”. Tyto názvy se vžily a později ovlivnily označování geologických ér (viz G. C. Fuchsel, A. G. Werner); např. „Secundario” zhruba odpovídá modernímu pojetí mesozoika Alp. Pro bazalty uznával vznik podmořskými erupcemi. 1779 studoval horninu „Marmor”, pozdější dolomit, psal o přeměnách v této hornině (jedna z prvních úvah o metamorfóze hornin). 1771 ho v Benátkách navštívil J. J. Felber a o A. výzkumech psal Ignáci Bornovi, který tyto poznatky dále šířil.

Arduino, G. (1759): Due Lettere ad Antonio Vallisnieri jr. – *Nov. Racc. Op. scient. fil.*, 6, 1759, 16–24.

– (1775): Raccolta di memoire chimico-mineralogico-metallurgiche ed oritografiche. Venezia.

– (1777): *Principi di mineralogia sistematica e practica*. Venezia.

AREN, Borys, Doc. Dr., polský geolog, 23.8.1908 Dorpat, Rusko, nyní Tartu, Estonsko – 10. 5. 1996.

Studovat začal na univerzitě ve Vilně (nyní Vilnius, Litva), dokončil na univerzitě ve Varšavě. Od 1934 celoživotně spjat se Státním geologickým ústavem (PIG) ve Varšavě. V 30. letech pracoval ve Svatokřížských horách u J. Czarneckého. Po válce prováděl geologické mapování v okolí Lublinu v jv. Polsku. Pro Atlas geologiczny Polski vydal 1957 díl o terciéru. Ředitel PIG Z. Rózycki ho jmenoval svým zástupcem, ale když odmítl vstoupit do Polské sjednocené dělnické strany, byl převeden na nižší funkci vedoucího oddělení geologie Polské nížiny. Od 1958 vedl se S. Pawlowskim vrtné a geofyzikální práce ve východoevropské platformě v podloží mesozoika a kenozoika ve v. a sv. Polsku. Prováděl srovnávací studie v proterozoiku (vendu), při studijních cestách do SSSR spolu se sovětskými geology zpracovával odkryvy vendu u sibiřských řek.

Zastával se pracovníků perzekuovaných z politických důvodů R. Dadleze a K. Jaworowskiho (oba po 1989 jmenování profesory). Obdržel státní vyznamenání Krzyz Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Uznáván jako průkopník výzkumu hlubinné stavby Polské nížiny.

Aren, B. (1956): *Wyzyna Lubelska – Trzeciorzed*. In *Regionalna geologia Polski*, 2. Kraków, 70–90.

– (1957): *Atlas geologiczny Polski. Zagadnienia stratygraficzno-facialne*. 11. Trzeciorzed. Warszawa.

ARFVEDSON, Johan August, švédský chemik a mineralog, 1792 Skagerholms-Bruck, Vestergötland, Švédsko – 1841 Hedeasoe, Švédsko.

Žák J. J. Berzelia na Královském lékařsko-chirurgickém institutu ve Stockholmu. Uveřejnil na svoji dobu velmi přesné chemické analýzy mnoha nerostů. 1817 v petalitu z pegmatitu z ostrova Utö j. od Stockholmu objevil nový prvek lithium. Později se věnoval báňskému podnikání, vlastnil několik dolů. 1828 dopisující člen AV ve Stockholmu. Na jeho počest byl nazván alkalický amfibol arfvedsonit (H. J. Brooke 1823).

ARGAND, Emile, švýcarský geolog, 1879 Geneve (Ženeva), Švýcarsko – 1940 Neuchatel, sz. Švýcarsko.

Působil na univerzitě v Neuchatelu. Zabýval se příkrovovou stavbou Západních Alp. Na geologickém profilu z. částí Švýcarska řešil vzájemný poměr příkrovů zejména podle rozmístění jednotlivých facií hornin mesozoika. Popsal vývoj příkrovové stavby počínající vynořováním geoantiklinál neboli kordiller. Zavedl klasifikaci geotektonických hypotéz na fixistické a mobilistické. V práci o tektonice Asie (1924) se přikláněl k upravené mobilistické driftové hypotéze A. Wegenera: nasunování kry Afriky na kru Evropy a Angaridy na kru Hindustanu vedlo ke vzniku alpských pohoří Evropy a Asie. Upozornil na vrásnění mimo oblasti geosynklinál, na kratogenech, kde se v důsledku tangenciálních tlaků vyskytují vrásy a přesmyky velkých rozměrů (anteklízy a syneklízy N. S. Šatského). Vypracoval tektonickou mapu Eurasie. Na 12. mezinárodním geologickém kongresu v Torontu 1913 obdržel Premii Spendiarova.

Argand, E. (1916): *Sur l'arc des Alpes occidentales*. – *Ecl. geol. Helvet.*, 14, 145–191.

– (1920): *Plissement précurseurs et plissements tardifs des Chaines de Montagnes*. – *Soc. helv. Sci. natur. Actes*, 101, 2, 13–39.

– (1924): *La tectonique de l'Asie*. – *Compte Rendu 13. Congr. géol. internat.*, Liege 1922, 1, 171–372. Bruxelles.

– (1934): *La zone pennique*. – *Guide géol. Suisse*, 3, 149–189.

ARCHANGEL'SKIJ, Andrej Dmitrijevič, Prof. Dr., ruský geolog, 8. 12. 1879 Rjazaň jv. od Moskvy, Rusko – 16. 6. 1940 Moskva, SSSR.

Studoval na univerzitě v Moskvě zoologii a chemii, pod vlivem A. P. Pavlova přešel na geologii. 1904–1913 asistent u prof. Pavlova, 1914 hlavní geolog Geolkomu v Sankt Peterburgu. Od 1918 v Moskvě profesor na univerzitě a báňské akademii, 1930 v Moskvě založil Geologicko-průzkumný institut (MGRI). 1934–1939 ředitel Geologického institutu AV SSSR. Studoval stratigrafii, sedimenty faunu a ložiska v křídě a paleocénu v. části evropského Ruska a v ruské Střední Asii. 1926–1929 účastník expedic výzkumné lodi po Černém moři, získané vzorky sedimentů zpracoval se svým žákem N. M. Strachovem. V černomořském bahnu popsal skluzu o minimálním úklonu 1–2 stupně. Tyto sedimenty porovnával s matečnými horninami ropy z roponosné oblasti u Grozného na severním Kavkazu. Přijal hypotézu vzniku ropy přepracováním v sedimentech rozptýlené rostlinné a živočišné organické hmoty; zdůrazňoval úlohu sirovodíku. Autor syntézy ložisek fosforitů SSSR (1920, 1927), rozpracoval biogenní hypotézu jejich vzniku. 1932–1935 vedl prospekci bauxitů u Tichvinu v. od Leningradu, na Urale, v Kazachstanu aj. Bauxity považoval za chemické sedimenty z příbřežní zóny moří a jezer, Al a další složky měly přinášet gely z lateritizovaných hornin z pevniny. Hypotéza se obecně nepotvrdila; mohla být aplikována pouze u některých ložisek. Ve 30. letech se svým žákem N. S. Šatským vypracoval syntézu geologie Ruské platformy, Uralu, Sibiře, celého SSSR (1932, 1937). Předložili tektonickou rajonizaci SSSR, s členěním podle ukončených orogenezí (v duchu H. Stilleho, 1924). Uveřejnil okolo 230 prací. 1929 člen AV SSSR.

Archangel'skij, A. D. (1910): *Verchnemelovyje otloženija vostoka Jevropejskoj Rossiji*. – *Mater. Geol. Rossiji*, 25, 631 s.

– (1927): *Uslovija obrazovanija nefti na Severnom Kavkaze*. Moskva.

Archangel'skij, A. D. – Strachov, N. M. (1938): *Geologičeskoje strojenije i istorija razvitija Černogo morja*. Moskva, 226 s.

Pavel Vlašímský

Kontakty na autory

Beneš Martin, plk. R. Prchaly 4461, 708 00 Ostrava-Poruba
Breiter Karel, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, breiter@cgu.cz
Bokr Pavel, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1, bokr@cgu.cz
Březina Jiří, Heidelberger Str. 68, Waldhilsbach, D-69151 Neckargemund, jb-geol@grano.de
Budil Petr, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1, budil@cgu.cz
Burdová Petra, Národní muzeum, Mineralogicko-petrologické oddělení, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1, petra.burdova@nm.cz
Čížková Blanka, V Holešovičkách 41, 182 09 Praha 8, ceges@centrum.cz
Erban Vojtěch, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, erban@cgu.cz
Fediuk Ferry, Na Petřínách 1897, 162 00 Praha 6, fediukgeo@atlas.cz
Janoušek Vojtěch, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, janousek@cgu.cz
Majzlan Juraj, Institute of Mineralogy and Geochemistry, Albertstrasse 23b, Albert-Ludwig University Freiburg, D-79104 Germany, Juraj.Majzlan@minpet.uni-freiburg.de
Marek František, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Albertov 6, 128 43 Praha 2, fmarek@natur.cuni.cz
Pauliš Petr, Smíškova 564, 284 01 Kutná Hora, petr.paulis@post.cz
Plchová Jarmila, Na Vyhlídce 43, 664 12 Oslavany
Prouza Vladimír, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1
Rojík Petr, Příbramská 381, 357 01 Rotava, rojik@suas.cz
Sattran Vladimír, Zapova 1360, 150 00 Praha 5, satt@post.cz
Sidorinová Tamara, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, sidorinova@cgu.cz
Skácel Jaroslav, Havlíčkova 1022, 790 01 Jeseník
Sučko Andrej, Hornická 1525, 666 03 Tišnov, andrej.sucko@wo.cz
Táborský Zdeněk, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, taborsky@cgu.cz
Zelenka Přemysl, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1, zelenka@cgu.cz
Vlašimský Pavel, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1
Vojtek Jan, Moravská 1483, 705 00 Ostrava-Hrabůvka

Uzávěrka Zpravodaje 5 bude 20. 6. 2007. Příspěvky zasílejte průběžně, tj. kdykoli, na adresu: RNDr. Z. Táborský, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, tel.: 251 085 227, mobil: 606 284 696, fax: 251 818 748, e-mail: taborsky@cgu.cz.

Zdeněk Táborský

Kontakt na sekretariát ČGS: B. Čížková, V Holešovičkách 41, 182 09 Praha 8, tel.: 266 009 323, 732 633 647 (pouze úterý a čtvrtek 9-15 hodin), e-mail: ceges@centrum.cz (kdykoli).

Blanka Čížková

Upozornění. Zpravodaj je zasílán poštou pouze členům, kteří nemají e-mailovou adresu. Tento způsob volíme proto, abychom ušetřili na drahém poštovním. Kolegům, kteří si přesto budou přát dostávat Zpravodaj poštou, bude samozřejmě vyhověno. Na druhé straně prosíme kolegy, kteří mají novou e-mailovou adresu nebo si ji změnil, aby nám to oznámili.

Zdeněk Táborský

Ilustrace na obálce a v textu jsou převzaté z knihy F. Pošepného (1836) Geneze rudních ložisek, vydané Ústředním ústavem geologickým ke 150. výročí narození slavného českého geologa.*

Zpravodaj České geologické společnosti 4 | leden 2007 | 4

Vydala Česká geologická služba, Praha 2007, odpovědný redaktor RNDr. Zdeněk Táborský, grafická úprava MgA. Helena Neubertová, vytiskla Česká geologická služba, Klárov 3/131, uzávěrka příštího čísla bude 20. 6. 2007, náklad 400 výtisků. Redakční rada: RNDr. Petr Budil, Ph.D., Mgr. Vlasta Čechová, RNDr. Oldřich Fatka, CSc., prof. RNDr. Ferry Fediuk, CSc., RNDr. Pavel Röhlich, CSc., RNDr. Tamara Sidorinová, RNDr. Zdeněk Táborský (předseda).

Články v rubrice „Sběratelské zajímavosti a zprávy“ procházejí recenzním řízením.

ISSN 1801-3163

Nikon

www.mikroskopy.cz